

Domoljub

V Ljubljani 17. decembra 1941-XX

Leto 54 - Stev. 51

CERKEV
NA GORI

DEŽELA VZHAJAJOČEGA SONCA

Na skrajnem vzhodu Azije raste iz morja otočje, ki ga mi imenujemo Japonska. Japonci sami pa ga nazivajo z imenom Nipon. Od mrzle Kamčatke v Sibiriji pa vse do vroče in divje Formoze se razteza to otočje. Japonska ima z ozirom na Azijo podoben položaj, kakor ga ima Velika Britanija z ozirom na Evropo. Obe sta na skrajnih koncih evropsko-azijske celine, obe na otokih, ločeni od ostale celine. Ker leži Japonska za nas Evropejce na skrajnem vzhodu, jo imenujemo dežela vzhajajočega sonca.

Japonci večkrat primerjajo svoje deželo kakor pastirju. Trup mu sestavljajo glavni otoki, tipalke so mu otok Sahalin in Kurilski otoki, rep pa otoki Lušu in Formosa.

Vmes med Japonskim morjem in Rumenim morjem steza svoj dolgi jezik daleč v morje polotok Koreja, ki je v japonski posesti.

Kitajci so vedno gledali na Japonsko kot na neko skrivnostno deželo, kjer žive bajni ljudje in kjer je doma sončna zarja. Prebivalci Japonske se v starih kitajskih knjigah smatrajo kot potomci pravih bity.

Versko so Japonci pripadniki šintoizma. Šintoizem je vera v bogove, nevidne duhove in prednike. Zelo pa je razširjena na Japonskem tudi budistična vera, ki ji je početnik Indijec Baki Muni, nazvan Budha (razsvetljenec).

Prvi prebivalci Japonske so bili Ainu. Ti so prišli na japonske otoke iz Sibirije po ozkem prelivu med Sahalinom in celino. Golove jim je nova zemlja zaradi svojega milega podnebja in rodovitnosti bolj prijala kakor pa mrzle in negostoljubne sibirске poljane. In v resnici je Japonska zelo srečna dežela. Podnebje je zmerno, pokrajina postra in slikovita, dežela odprta na vse strani za pomorski promet, zemlja rodovitna. Razen tega teče ob vzhodni obali zelo gorak merski tok, ki vpliva ugodno na podnebje v deželi, podobno kakor Zališki tok na podnebje v Angliji.

Toda ti prvotni prebivalci japonskih otokov so bili sčasoma pregnani na sever od novih osvajačev. Iz današnje Koreje in Mandžurije so priveslali preko Japonskega morja razni rodovi mongolske rase, od juga, z Malajskih otokov, pa so prišla razna malajska plemena in zasedla južni del japonskih otokov. V teku stoletij so se ta izkrcanja mongolskih in malajskih rodov še večkrat ponovila, toda nikoli jim ni uspelo, da bi popolnoma pregnali iz dežele prvotne prebivalce. Sčasoma so se ti novodošli rodovi strnili v enotno ljudstvo in postali enotni japonski narod. Praprebivalci so se ohranili še do danes in žive na severnem otoku Jesu predvsem od lova in ribolova. Po rasi se popolnoma ločijo od ostalih Japoncev. Imajo namreč bujne lase in gosto brado, kar jih dela zelo podobne ruskemu muziku.

Prvi japonski cesar, tako pravi japonsko izročilo, je vladal Japoncem že pred 2500 leti. Bil je to Jimmu, čigar obletnica Japonci še danes proslavljajo. Japonci ga smatrajo za početnika vladarske rodbine, ki vlada še dandanes. Sicer se zgodovinska resnica o raznih izročilih ne da točno dognati, toliko pa je gotovo, da je bilo japonsko cesarstvo ustanovljeno, ko je Rimljani niso podvržili pod svojo oblast Evropo.

Stalno nevarnost za Japonsko so predstavljali Kitajci, ki so imeli organizirano svojo veliko državo že davno pred Japonci. Večkrat so vdri na Japonsko in se tam pomešali z domačim prebivalstvom. Izročilo govori o japonski cesarici Jingu, ki je v tretjem stoletju po Kristusu osvojila polotok Korejo ter s tem odstranila za dalje časa nevarnost kitajske nadvlade nad Japonsko.

V šestem stoletju po Kristusu se je po Japonskem razširila budistična vera. Ostal pa je tudi še šintoizem, tako da se danes dvigajo poleg budističnih pagod tudi šintoistična svetišča.

Pozneje so nastopili za japonsko precej viharni časi zaradi notranjih bojov. Uveljavile so se rane plemenitanske rodbine, ki so dobile svoj vrh tudi na cesarja in mu omejele oblast. Mikado je postal samo neko sveto znamenje državne oblasti, dejanske moči pa je imel zelo malo. Se-

dem sto let je stal na čelu oblasti šogun, nekaj vrhovni vojskovodja. Prvi šogun je bil Joritomo, velik organizator. Zadnji šogun se je odpovedal svoji oblasti l. 1868.

Evropejci so v šestnajstem stoletju, ki je stoletje velikih odkritij, vedeli za Japonsko, čeprav niso poznali njene velikosti. Predstavljali so si jo kot velikanski otok, ki leži med Evropo in Azijo. Zato je razumljivo, zakaj je hotel Kristof Kolumb prijadrali v Indijo, Kitajsko in Japonsko preko Atlantskega oceana. Japonske na tej poti sicer ni našel, našel pa je Ameriko.

Kmalu po Kolumbovi smrti pa so drzni Portugalci po morskem poti okrog Afrike prijadrali tudi na Japonsko in s tem odprli pot Evropi do dežele vzhajajočega sonca. Trgovcem in vojakom so kmalu sledili misijonarji, ki so zanesli seme krščanstva tudi na Japonsko. Najbolj znan izmed japonskih misijonarjev je gotovo sv. Franc Ksaver, ki je pristal na južnem otoku Kiu-siu ter tam zelo razširil krščanstvo. V svojih pismih imenuje veliki misijonar Japonce kot dobre ljudi, ki so zelo sprejemljivi za vsako dobro stvar. Krščanstvo se je na južnem otoku polagoma tako razširilo, da je postalo glavno mesto na tem otoku. Nagasaki, popolnoma krščansko. Toda razvoj krščanstva je bil naglo ustavljen zaradi nastopa šoguna Hidejoshija, ki je izgnal krščanske misijonarje, krščansko vero pa prepovedal. Izbruhnilo je preganjanje, kjer je tekla mučniška kri. — Od tega časa je Japonska ostala zaprta za Evropejce. Bil je prepovedan vsak stik z belimi ljudmi. Trgovina je zastala, krščanstvo ni imelo več dostopa na japonska tla. Japonska je ostala popolnoma zaprta za Evropo do srede preteklega stoletja, dokler je niso Amerikanci z bojnimi ladjami prisilili, da jim je odprla svoja pristanišča.

S tem se je začela za Japonsko nova doba. Že leta 1854. je bila sklenjena trgovska pogodba z Ameriko. Vsa notranja sgradba v državi se je zamajala. Nekaj let zatem je izbruhnila državljanska vojna: na eni strani stranka šoguna, na drugi cesarska stranka. Z zmago cesarja, ki mu je stalo na strani ljudstvo, so se začele na Japonskem velike reforme. Ustanova šogunov je bila odpravljena. Mikado je prevzel vso oblast v svoje roke. Takoj so bile sklenjene pogodbe z vsemi glavnimi državami. Pristanišče Jokohama se je odprlo evropskim ladjam. Japonsko je takoj preplavila evropska kultura, ki se ji Japonci niso ustavljali, marveč jo sprejeli z odprtimi rokami in si jo privoili v strahotno naglo času. To najbolj spoznamo, če pomislimo, da je bila Japonska vojska še pred dobrimi 80 leti oborožena z loki in puščicami, danes pa ima najmodernejšo topništvo, tanke, bojne ladje, letala, ki jih seveda vse sama izdeluje! V tem se razlikuje od Kitajske, ki se je evropski kulturi dalje časa upirala ter s tem zaostala. V kratkem času je bila Japonska prepredena z železnicami, poštami, kolami, cestami, mostovi. Ljudska izobrazba se je dvignila na evropsko višino. Industrija je narasla, naraslo je tudi bogastvo.

Moč Japonske se je s tem tako dvignila, da je že leta 1894 napovedala ogromni Kitajski vojno in v tej vojni tudi zmagala. Evropa je tedaj nenadoma spoznala, da je na Daljnem vzhodu vstala nova sila, ki se bo mogla kmalu meriti po svoji moči z evropskimi državami. To je Japonska najbolj dokazala v naslednji vojni z Rusijo, kjer so bile ruske vojske poražene, rusko brodovje pa uničeno. Poraz Rusije je dvignil Japonsko na višino svetovne velesile. Tudi svetovne vojne se je Japonska udeležila kot zelo odločujoča velesila.

Po svetovni vojni pa se je njena moč še bolj uveljavila. Pridobila si je nove zemlje v Mandžuriji in zasedla precejšen del Kitajske republike, kjer vojna še sedaj traja.

Japonska se mora za svoj velikanski napredek v velikem delu zahvaliti cesarju Mucuhito, ki je vladal Japoncem od leta 1867 pa vse do leta 1912. Sedaj vlada dežel vzhajajočega sonca cesar Hirohito, ki je stotridvajseti vladar iz vladarske rodbine, ki vlada na Japonskem že 2500 let.

Strupene puščice

Znano je menda prav vsakemu, da so divji narodi nekdanj bolj kot dandanes, ko uporabljajo skoraj povsod za bojevanje strelna orožja, zastrupljali puščice, da so tako sovražnika ne le ranili, marveč tudi uničili. O teh strupih, ki so jih vrati pripravljali zelo skrbno in tajno, so vladala nekdanja razlika mnenja. Sele dandanes se je iz zgoraj navedenega razloga posrečilo priti stvari do dna in pogledati v arhivnostno kuhinjo, kjer so se pripravi imenovani strupi.

Največ so rabili divji rodovi rastlinske strupe, da so z njimi zastrupljali puščice. Včasih so rabili tudi živalske strupe, bodisi same, bodisi skupno z rastlinskimi. Zlasti severnoameriška indijanska plemena so se posluževala živalskih strupov, n. pr. strupa klopotca. Njen strup so dobili tako, da so nastavili kači kos mesa, v katerega je la vgriznila. Strup so nato iz mesa iztisnili. Drugi so vtkali puščice v gnijoče telo kače. Znano je, da so tako zastrupljali puščice tudi nekateri rodovi v Afriki. Somalijci so dodajali takemu strupu še žolča strupenih kač, Bušmani izrežejo strupen kačam strupene fleze, na malajskem polotoku rabijo za zastrupljanje strup kač, škorpionov in celo nekaterih rib. V Južni Afriki se poslužujejo strupa zlasti dveh strupenih hroščev (Diamphidia in Biephadria). Od Diamphidia je strupena ličinka, ki jo Bušmani izkopijejo iz zemlje in iztisnejo iz nje strupen sok; v Kordiljerah, to je v pogorju Južne Amerike, je neka majhna žaba, Phyllobates, ki izloča iz kože neko strupeno snov. Indijanci nabodejo te živali in jih drže nad ognjem. Zaradi vročine izločajo žabice zelo strupen sok, v katerega pomakajo Indijanci konice puščic.

Se bolj kot živalske strupe, uporabljajo divji narodi rastlinske strupe. V Evropi poznamo zelo malo takih rastlin, ki so jih naši predniki rabili v omenjeni namen. Take rastline so bile n. pr.: preobjeda, črni taloh, zobnik, norica in krstavec. V vročih deželah pa je popolnoma drugače. Tam je število strupenih rastlin večje in zato je tudi število strupov, s katerimi so zastrupljali puščice večje.

V nekem velikem ozemlju Južne Amerike, k sega od Rio la Plata do severnega obrežja, je splošno znan strup kurare, ki ga domačini na različne načine označujejo. Tudi barva tega strupa je zelo različna, včasih je popolnoma črna, včasih svetlo, včasih temnorjava. Ta strup so prodajali v lončkih, vretcih, mehovi, pa tudi v votlih bambusovih cevkah (biljih). Glavna sestavina tega strupa je strup skupine rastlin Strychnos. To so grmi ali drevesa, ki imajo v jagodah, pa tudi v lesu zelo hud strup, strihin in kuraria. Pravijo, da so strupi, ki jih rabijo za zastrupljanje puščic, se delujejo v črevesju in prebavilih, marveč le, če pridejo v kri. Zato jedo meso živali, ki je bila ubita z zastrupljeno puščico, popolnoma brez skrbi, čeprav imajo nekateri narodi navado izrezati meso okrog rane. Če pa pride strup v kri, nastopi hudi krči, ohromelost in celo smrt. Ta nastopi včasih naglo, včasih bolj počasi. Tako pogine n. g. majhna žival še po 2 do 3, vol pa po 20 do 25 minutah. Človeku je že najmanjša rana smrtna.

Kakor v Južni Ameriki, tako pripravljajo skupine Strychnos tudi v Aziji strupe, zlasti na Malajskem polotoku. Tu dobivajo strup iz rastline tako, da lubje ali veje kuhajo. Toda še važnejša rastlina kot Strychnos je drevo Upas (Antiaris), ki ga na Filipinih imenujejo 'Ipo', na Javi pa 'ančere'. Je iz družine ožarnic, torej kopriv in ima strup v mlečku. Če narezamo lubje, priteče iz rane belorumen sok, ki vsebuje strihin in se zraku potema. Z njim zastrupljajo Bataki svoje puščice, ki jih izstreljujejo iz pihalnikov. Na otokih Bali in Celebes, na Malajskem polotoku in na Javi uporabljajo strup Upa; Malajci zastrupljajo bodala tudi s trupom Antiaris toxicaria. V Tokingu zastrupljajo s tem sokom celo tobačni sok in opij.

Zelo uporabljajo strupene puščice v Južni Afriki, in sicer južno od Sahare. Tudi tu imajo različne vrste strupov, ki jih dobivajo iz vrste Strophanthus in Acokanthera.

Navadno ni strup iz ene same snovi, marveč je mešanica več strupov, oziroma izvlečkov iz več vrst rastlin. Tako poroča neki misijonar iz Afrike, da kuha rod Vakamba strup za puščice iz osem strupov, in sicer iz soka dveh dreves, treh listov in treh ovčjak. To mešanico kuhajo več dni in je njena strupenost tako silna, da pogine pod vplivom tega strupa povodni konj v nekaj minutah.

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

»Ali vas je mnogo šlo v Španijo?«
»Ne vem, koliko Slovencev je šlo. V tem bataljonu nas je bilo okrog sto. Poveljeval mu je Slovenec Vagner.«

»Stol To je veliko!« se je čudil Grašič in s silno bolečino v arcu ogledoval mlada, zapeljana in strta življenja.

Niže ob reki se je tedaj zasiljal proseč kile v slovenščini: »Gospod doktor, gospod doktor!« Grašič se je ozrl. Mlad ranjenec je stegoval roke proti njemu.

»Gospod doktor, pomagajte mi, jaz vas poznam, pa tudi vi morate poznati mene.«

Grašič ga je pozorneje pogledal. Obraz mu je bil res zelo znan. Sedaj se je spomnil. Tega človeka je videl tolikokrat v Rožnem dolu.

»Vi ste iz Rožnega dolca.«

»Da, Goričar je moje ime, doma sem iz Rožnega dolca.«

Grašič mu je pregledal rano. Bila je smrtna. Smilil se mu je mladi mož.

»Gospod doktor!« je ječjal ranjenec, »ali bom moral umreti?«

»Ljubi prijatelji, ne bom vam prikrival resnice. Vaša rana je smrtna.«

Mladi mož je zavzdihnil in zaokrenil glavo. Resnica ga je strašno zadela. Čez čas je zopet pogledal zdravnika in ga prosil:

»Gospod doktor, odpustite mi!«

»Kaj naj ti odpustim, ljubi prijatelj?«

»Gospod doktor, jaz sem eden izmed tistih, ki so umorili Vrtovška. Krivdo za umor smo nato zvalili na vas. Odpustite mi!«

Grašič je strmel. »In kdo je naredil načrt za to satansko delo?«

»Vagner!«

»Ali lahko svojo izpoved podate tudi pisмено?«

»Lahko. To izpoved podpiše lahko tudi Perhavec, če še ni umrl; tu zraven leži. Slišiš, Perhavec! Se je obrnil k zraven ležečemu tovarišu, ki je neprestano stokal; »z nama je konec. Podpisal boš izjavo o Vrtovškovem umoru. Zdjaj je konec komunizma, zdjaj pride Bog na vrsto.«

Perhavec se je mukoma naslonil na komolce in buljil v Grašiča. Ta je že sestavil izjavo. Oba sta jo podpisala. Perhavec s težko in tresočo se roko. Perhavec je izmučilo do smrti. Začel je umirati. »Zdjaj pride Bog na vrsto...« je ječjal. »Mati, ali bi poklicali župnika? Zdjaj je res Bog na vrsti.«

Mimo je prišel legijonar-meni in mu podal odvezo.

Goričar je vedno bolj slabel, vedno tišji je postal njegov glas.

»Gospod doktor, Vagner vam je Marijo zapeljal, namenoma, podlo. Sam nam je to povedal. Samo zato, da bi se nad Vami maščeval.«

Grašič je škripal z zobmi.

»In še to. Vagner je umoril Milana Pogačarja. V planinah pod Triglavom ga je ubil.«

»Toda zakaj?«

»Radi sebe in radi Marije. Milan Pogačar je vedel, da je Vagner vodja vsega komunizma v Rožnem dolu. Morebiti je to tudi razlog, da se je tako protivil Vagnerjevi zvezi z Marijo. Zagrozil je Vagnerju, da ga bo naznanil, če ne bo nehal zalezovati Marije. Vagner ga je nato zvalil v planine in ga tam ubil.«

»Gospod doktor,« je že šepetal Goričar, »povejte doma, da... da sem umrl dobro. Povejte jim še to... Glas mu je odpeval. Grašič je poklical menihi, ki je dal umirajočemu odvezo. Z očmi uprtimi v Grašiča in z žalostnim vdanim izrazom je Goričar umrl.

»Moji rojaki so to,« se je obrnil Grašič k menihu-legionarju. »Zaslepljenost jih je prignala v Španijo na bojno polje.«

»Brat bo brata izdajal v smrti, in oče sina; sinovi bodo vetalji zoper starše in jih gnali v smrt; vsi vas bodo sovražili radi mojega imena,« je kot odgovor navajal menih sveto pismo.

Grašič se je zamislil. Končno je na dnu vsega vendarle vprašanje vere ali nevere. Vojna, socialne revolucije, notranje borbe, vse je odsev tega osnov-

nega vprašanja. Kdaj bo konec vsega? Nikoli. Vprašanje vere in nevere bo sodobno do konca.

Legionarji so se odpravljali nazaj v Las Palmas. Ujetniki so šli spredaj, za njimi oddelek legionarjev, nato legionarji z ranjenci, odzadaj spet legionarji. Grašič se je še enkrat ozrl na kraj, kjer je popadalo toliko njegovih rojakov in našlo svojo smrt. Spomnil se je na Vagnerja. Pohitel je spredaj in ga poiskal. Zvezan in v spremstvu štirih legionarjev je hodil.

»No, zdaj ti je srce na mestu, kaj!« je Vagner nahrulil Grašiča, ko ga je zagledal.

»Z nobeno besedo ne bi mogel zadostno izraziti tvoje podlosti!«

»Ali ti nisem že rekel, da so podlost, poštenost, laž, resnica, pravost zelo dvoumni in siromasni pojmi?« se je rezal Vagner. »Kar je zate podlo, je lahko zame pošteno, in obratno. Vsek po svoje.«

»Le govori, le govori, toda vem, da v arcu drugače misliš, zlasti zdaj, ko veš, da so ti trenutki šteti.«

»Torej pri vas morite ujetnike, v vaši križarski armadi?«

»Ujetnikov ne morimo, kaznujemo pa zločince. In ti spadaš v vrsto zločincev.«

»Toda dokazi, dragec?«

»Jaz sem priča.«

»Premalo. Ena sama priča ni dovolj.«

»Bosta pa nastopili še dve drugi.«

»Tako?« je pozorno poizvedoval Vagner. »In kdo bi to bil?«

»Sam ju dobro poznaš, zvalil si ju v smrt. Pred nekaj minutami sta oba umrla. Pred smrtjo pa sta te obtožila več umorov in zločinov. Njuno pričevanje sem spravljal jaz.«

»Torej gre vse to načrtno? Prav. Motiš se pa, če misliš, da mi bo radi tega kaj hudo. Tega veselja ti ne privoščim.«

»To mi je vseeno. Pravici mora biti zadoščeno.«

»Pravici? Pravice ni. Tudi zdaj je ne bo!«

Grašič je zaostal in se pridružil Alvarezu, Vagner pa je od besnosti škripal z zobmi in preklinjal Grašiča, Španijo in samega sebe. Vedel je, da je zdaj vsega konec. Oledal je nazaj na svojo preteklost z nepopisnim gnusom, z občutkom, ki ga ima človek, kadar pride do cilja, pa na cilju ne najde tega, kar je hotel dobiti. Pred njim je zijala globoka praznina. Za kaj se je vendar boril vse življenje? Za komunizem. Toda kaj ima sedaj od njega? Ali more od njega pričakovati kakšne odreditve? Sirel v glavo, in vse bo končano. Komunizem ne eže preko groba. Predstavljal si je Grašiča na svojem mestu. Ta bi šel v smrt brez obupa, ker bi mislil na posmrtnost. Ali ni to čudno? Celo življenje se je boril zoper to »praznoto« o posmrtnem življenju, zdaj, na koncu, prav v odločilnem trenutku, pa je popolnoma prepričan o njegovi resničnosti. Seveda, vest ne laže, in si misli, in v takih trenutkih stopi z vso silo na dan. Prej jo je dušil in si dopovedoval o pravilnosti svojih nazorov. Zdjaj pred smrtjo pa so vse teorije padle v vodo, zdaj mu stoji nasproti samo en odgovor: »Res je.« Ta »res« ga je gnal v obup. Kako jasno gleda zdaj na vsa vprašanja, kako jasno in v pravilni luči vidi vse življenje za sabo! Kako neumna in smešna se mu zdi zdaj njegova vnama za komunizem. Zakaj je bil vendar tako naiven, da mu je posvetil svoje življenje! Kako drugače bi vse bilo, če se ne bi predal temu satanu. Pred očmi mu je stopila hišica v zeleni, z gozdovi obdani dolinici. Mati stoji pred njo in si zastira pogled. Caka, kdaj se bo vrnil na počitnice njen sin Rudi.

»Mati!« zavpije Rudi že od daleč.

»Rudi!« In dvojce src se je topilo ob srečnem snidenju.

To je minilo. Nastopila je temna praznina, ki je v njej videl samo eno svetlo podobo: mater z objokanimi očmi. Pozneje se je svetli podobli matere pridružil še ena: Marija Pogačar. Se enkrat je imel priliko, da gre nazaj. Toda bilo je prepozno. Pregledalo je tičal v blatu, predalec je šel v zmoti. Danes mu je spet spoznanje jasno, ne-

moteno. Pa kljub temu, nazaj ne more. Sam ne ve, zakaj ne more, toda ne more. Njegovo srce je suho, hladno. In to ga zlasti upravlja v obup: spoznanje, da je bilo življenje zgrešeno, zločinsko, toda samo spoznanje. Saj mu ni niti najmanj žal. Če bo še živel, bo šel po isti poti naprej; saj drugače ne more. Da, in živel bo, mora živeti!

Srce Rudolfa Vagnerja je ostalo zakrknjeno. Kdo bi mogel povedati, zakaj! Zakaj se ga Bog ni dotaknil in ga omečal? Skrivnost. Morda je čakal na trenutek, ko se bo Grašič odpovedal maščevalnosti in mislil na Vagnerja s sočutjem, z usmiljenjem, ko mu bo odpustil. Morda. Takrat bi oba nagradil, enega s pozabljenjem, drugega s prerojenjem. Toda, ali bo kdaj prišel ta trenutek?

Ob polnoči so prišli legionarji v Las Palmas in takoj utrujeni pospali. Naporni pohod jih je utrudil do smrti. Grašič in Alvarez sta spala pozno v dan. Vetala sta zopet eveža in spočita dobre volje. Grašič se je še napravljaj, ko pride Alvarez ves razburjen in vpije:

»Vagner je ušel!«

»Ušel? Kdo? Vagner? Ni mogoče!«

»Ponoči je ušel in ga niso mogli še najti.«

Grašiča je hudo zadelo. »Torej nam je ta lopov spet ušel! Se bo zagrešil kak zločin, toda končno ga bo pravica vendarle dohitela in položila nanj težko roko. In kako je mogel uiti?«

»Nihte ne ve. Kar izginil je, čeprav je bil zastražen.«

In res ni vedel nič, kako je Vagner ušel, razen nekoga. In ta nekdo je bil menih-legionar, ki ga je rešil vezi in mu omogočil beg. Vagner je takoj po prihodu želel duhovnika. Skesano — vsaj menih-legionar je tako mislil — je izpovedal svojo zmoti in trdno zagotovil, da bo začel z novim življenjem, če... če ga ne bi ustrelili.

»Toda vas bodo ustrelili!« ga je prekinil menih-legionar.

»Vem, zato žal ne bom imel prilike, da bi popravil svoje grešno življenje,« se je hlinil Vagner. »Duhovni oče, pomagajte mi vi, usmili se grešnega človeka, ki bi rad živel in delal pokoro za svoje grehe, pa mora umreti!«

Meni-legionar je bil ganjen. Tudi on je delal pokoro za svoj greh. Tudi njemu bi bilo hudo, če bi takrat moral umreti brez pokore. In potem, ali ni življenje lepo, če ga človek živi v miru z Bogom in z ljudmi?

»Dragi prijatelj, rad bi storil kaj za vas, toda saj ne morem nič.«

»Oh, duhovni oče, samo vezi mi odstranite z rok in nog, ostalo bom že sam naredil.«

Meni-legionar se je nekaj časa obotavljal, končno pa je zmagoval usmiljenje. Prezrel je Vagnerju vez in rekel:

»Sedite tako in se delajte, kakor se ne bi nič zgodilo. Čez pol ure pa poskusajte svojo srečo.« Čez pol ure je Vagner ušel in vse iskanje ni nič pomagalo. Izginil je brez sledu.

V Španiji je medtem državljanska vojska z vso silo divjala dalje. Kmalu se je pokazalo, da na strani generala Franca prevladuje vojna taktika in sposobnost vojaškega vodstva. Rdeči so se umikali vedno bolj proti vzhodni polovici polotoka. Madrid siroti ni padel, toda severne province so bile že skoraj očiščene rdečih oddelkov. Le v ozkem pasu med morjem in med grebeni Kantabrije skega pogorja so se rdeči erditi borili. Tu, v Asturiji, je bilo jedro komunističnega odpora. Neukrošeni asturski rudarji bi rajši padli do zadnjega, kakor pa da bi klonili pred belimi navarekimi in galiskimi četami. Toda vse junaštvo jim ni nič pomagalo. Izgubljali so mesto za mestom. Najhujši odpor pa so na tem delu bojišča dajali zapeljani Baski. Baski so svoji narod, ki se razlikuje od ostalih Špancev po jeziku in po plemenskem izvoru. Ker so jim rdeči obljubili samostojnost, so ob revoluciji potegnili z njimi proti nacionalizmu. Zaman so jih rotili in svarili njih škofje pred zvezo s komunisti. Bili so kakor zaslepljeni. Sanjali so o lastni državi, ki jo bodo dobili s pomočjo komunistov in se borili z vso erditostjo proti navarekim četam, ki so jih vedno bolj potiskale proti glavnemu mestu Bilbao.

Na jugu, kjer je medsebojna zagriženost najbolj prišla do izraza, je poveljeval narodnim četam general Queipo de Llano, stari lisjak, ki je tolkel komuniste z jezikom in s krogli. Da ni padla Sevilla v komunistične roke, je pač njegova velika zasluga. Sevilla je bila najbolj komunistično mesto v vsej Španiji. Ob izbruhu vstaje je imel Queipo de Llano maloštevilno posadko, ki pa je z njo na mojestraki način obvladal mesto in okolico. Posadka je morala neprestano krožiti po mestu, in to vsakikrat pod novo vrsto orožja. (Nadaljevanje prih.)

Kaj je NOVEGA

d Ljudska knjižnica v Ljubljani je ena najbolj obiskovanih knjižnic. V novembru jo je obiskalo 1493 posetnikov, kateri so si izposodili 3532 knjig. Že te številke kažejo o velikem prometu in o pogostih obiskovalcih Ljudske knjižnice, ki je dnevno odprta od 9—12 in od 15—18 ter nudi za nizko izposojelovalno neoporečne knjige slovenske, kakor tudi tuje književnosti. — Mohorjani, ki so naročili pri Ljudski knjižnici knjige, se prosijo, da jih dvignejo.

d Med vožnjo iz Črnomlja proti Novemu mestu je padel s stroja strojevodja državnih železnic Kastelic. Zlomljeno ima nogo in še hujše notranje poškodbe.

d Namesto brzoglavne zveze je uvedena tele-lonska zveza med Kostanjevico in Sv. Križem.

d Državno nagrado za rojstvo dvočkov v znesku 600 lir sta dobila zakonca Gregor Rok in Jožeta iz Malega vrha v občini Šmarje.

d Nogo si je zlomil, ko se je vračal iz gozda. Mihael Matkovič, posestnik iz Tančje gore pri Dragatušu.

d Enotna vrsta kruha v Zagrebu. Te dni je bila izdana zakonska odredba o izdelavi kruha in peciva. Po tej uredbi bodo smeli peči v Zagrebu delati in peči kruh iz mešanice pšenične in koruzne moke. Za kruh bodo smeli uporabljati največ 50% enotne pšenične krušne moke, ki jo lahko zamenjajo z rženo moko ali pa soržico in najmanj 50% presejane koruzne moke, ki jo je pa do dve tretjini mogoče zamenjati s krompirjem.

d Hrvatska se bo prihodnje leto uradno udeležila velesejmov v Ljubljani, Milanu, na Dunaju, v Leipzigu, Budimpešti, Plovidu in Bratišlavi.

d Tudi miko je na Hrvaškem na karte. Vsaka oseba dobi 100 g pralnega mila za 2 meseca, 100 g mila za umivanje za 4 mesece in 50 g mila za britje za 4 mesece, toda slednje le moški nad 18 let.

Ob novem letu vsi na delo za razširitev »DOMOLJUBA«!

d Vse stare pnevmatike morajo na Hrvaškem oddati in sicer veletržki Baťa v Borovem. Pnevmatike plačujejo po 15 kun za kilogram.

d Osrednja stanovska zveza je bila ustanovljena na Hrvaškem. V njej morajo biti organizirane naslednje posebne poklicne skupine: kmetovalcev, delavcev, vojni in invalidov, državnih nametencev, prostih poklicev, industrijcev, obrtnikov, ljudskih prosvetarjev, upokojenčev, trgovcev, hišnih posestnikov, športnikov itd.

d Da bi prihranili pri kurivu so uradne ure zagrebških mestnih uradov odslej od 8. do 14.

d Vse gozdove v belgrajski okolici bodo posekali, da dobi Belgrad dovolj potrebnega kuriva. s Veliko pomanjkanje železja je v Srbiji. V trgovinah z železnicami se železje sploh ne dobi več. Pod roko se prodajajo po 800 din en kg.

d Osmi transport srbskih delavcev je odšel te dni iz Leskovca v Srbijo na delo v Nemčijo.

d Po 250 g olja bo dobil poslej vsak član gosposinjstva v Srbiji.

d Krompir v oblicah je postal letos veseplošna jed po kuhinjah.

d Dve nesreči sta se pripetili te dni v jee-niški tovarni: železna cev je udarila po glavi delavca Matveža Klinerja, Viktorju Vavpotiču pa je klada zlomila goleno.

d Božične razglednice v umetniški izdelavi je založila Prosvetna zveza v Ljubljani. So to najlepše božične slike naših priznanih umetnikov. Kot na primer Šubičevi Trije kralji, Grobarjeve jaslice, Layerjeva božična noč in Trije kralji. Razglednice so umetniško delo in se dobijo po vseh papirnatih trgovinah in trafikah. Cena je 1 lra. Za božič in novo leto zahtevajte povsod le te umetniške božične razglednice!

Sv. misijon v Črničah v Vipavski dolini. V dnevih od 23. do 30. nov. so imeli sv. misijon v obsežni črniški župniji, kjer je tudi sedež dekanata. Izredna cerkvena pobožnost je vzgledno potekala in se v nedeljo popoldne ob velikem navalu vernikov sijajno in vzpodbudno zaključila. Vse dni so bili cerkveni govori in druge svečanosti dobro obiskani. Prihajali niso samo domači farani, temveč so se sv. misijona redno udeleževali tudi številni verniki iz sosednih duhovnij: Batuj, Oeska, Sempasa, Vrtočina in še drugih. Zlasti pri večerni pridigi je bila cerkev vsak dan polna, zbrala se je vsa vas s okolico. Pri klepu v nedeljo popoldne je bila prostorna cerkev nabita in mnogi so kljub občutnemu mrazu vztrajali tudi zunaj. Pridigoval je neumorno delavni stolni kanonik dr. Mirko Brumat, ki je imel vsak dan tri govore. Njegovo apostolsko delo v goriški škofiji je izredno požrtvovalno in rodi tudi lepe sadove. Ko mu izrekamo svoje tople priznanje, vemo, da govorimo v imenu vse dežele. Pobude in spodbude, ki jih je v trudopolnem tednu dal našim dobrim Vipavcem brez dvoma ne bodo brez haska. To bo v največje zadoščenje njemu in dekanu gospodu megr. Novaku, ki je sv. misijon priredil.

Berite o božičnih večerih lepa razmišljanja, — vsak večer eno — kaj nam jaslice govore. Pa b ste tudi vi veseli nove knjige

„Delajmo jaslice“

in jo boste vsak božič znova vzeli v roke. Če je še nimate, naročite jo še danes pri založbi »NOVA STVAR«, Ljubljana. Prejmete jo še pravi čas. Cena 8 lir.

d E. Gregorin: Kralj z neba. Ob božičnih praznikih si vsak zaželi miru in božičnega veselja. Pohiitte zato v Ljubljano, v Franciskansko dvorano, kjer Vam bo Prosveta M. O. ob praznikih uprizorila prekrasno Gregorinovo božično dramo: Kralj z neba, šest znamenj ob času rojstva Kristusa-Kralja. Igra bo dobro naštudirana, spremljana z melodiozno glasbo in nikomir ne bo žal, kdor jo bo videl. — Prva uprizoritev bo na sveti dan 25. decembra ob pol 5 popoldne, druga na praznik sv. Stefana ob 3 popoldne in na nedeljo 28. decembra ob 3 popoldne. — Za deželake obiskovalce možen povratek za večernimi vaki, zlasti na praznik sv. Stefana in na nedeljo 28. decembra. Vabimo verno slovensko občinstvo, ter vsa ljubljanska in okoliška prosvetna društva, da si to lepo delo ogledajo. Vabimo prav lepo starše, ki naj pripeljejo s seboj svoje otroke, da bodo nazorno videli to, kar se učijo v šoli. Vstopnice si pravočasno preskrbite v predprodaji v trgovini A. Stihigo, Franciskanska ulica. Če želite, da Vam mi rezerviramo vstopnice, pišite po dopisnici na franciskansko prosveto, Ljubljana, Marijin trg 4, in točno označite, kateri dan bi si igro radi ogledali in ceno.

Kdor rad bere »Domoljuba«, ima najcenejše razvedrilo!

Mladji zakoni so zdravi zakoni. To je vobče znano pravilo in je izkazana njegova upravičenost tudi po številu otrok. Mladim staršem otroci niso breme, ni jih strah ne za lastno in ne za otrok bodočnost, sami polni življenjskega veselja in zdravlja ga posredujejo tudi svojim potomcem. Statistika prikazuje, da raste pri narodih, ki štejejo vedno manj zibel in vedno več krat, število poznih zakonov.

Novi grobovi

m Umrli so: v Zemunu Josipina Tomše roj. Pavlin. — V Ljubljani so oddali v večnost: poslovo-dkinja Fani Križnik, profesor Rudolf Lavrenčič, inž. mont. Fanouš Emmer, br. Kamilo Weiser, upokojeni župnik iz Amerike, Anton Vilman, zvonarski mojster Karel Krušič, abiturientka Zupan Eci Fedora, upokojeni železničar Kmet Anton, upokojeni hišnik Ljudske posojilnice Franc Sadar, strokovni tajnik Vinko Vrankar, lesni trgovec Jakob Jan iz Gorji in Terezija Hafner roj. Markolf. Naj počivajo v miru!

Sport v decembru

Nedavno smo začeli objavljati v »Domoljubu« redna tedenska športna poročila, sedaj pa postaja vedno bolj redka. To se ponavlja vsako leto med jesenjo in zimo, ko se poslavljamo od letne sezone in ko čakamo na zimsko. To je doba športne krize, ko je zelo malo športnih dogodkov. Od naših zadnjih poročil se ni zgodilo v slovenskem športu nič posebnega. Jesensko nogometno prvenstvo Ljubljanske pokrajine so morali zaradi prezgodnjega snega pred zaključkom prekiniti. Nadaljevali bodo šele spomladi, ko bodo igrišča spet suha. Naši bralci se še spominjajo, da je bila Ljubljanska krepka na čelu prvenstvene razpredelnice in da sta se kosala za drugo mesto Mars in Hermes. Tam kjer so letos končali, bodo spomladi spet začeli. Medtem pa ne bodo počivali, pač pa bodo priredili še kakšno prijateljsko tekmo. V ostalem pa se bodo umaknili v telovadnice, kjer bodo gojili telovadbo in lahko atletiko, da bodo ohranili svojo izvežbanost.

Ze dolgo sem so med ljubljanskimi igralci nogometa šepetali o mikavnem gostovanju po sončni Italiji. V začetku nismo mogli o tem kaj točnejšega zvedeti, zadnjo nedeljo pa so pokazali karte: naš prvak SK Ljubljana je dobil poziv za gostovanje v Padovi in Turinu. Takole po božični enkrat, ko imajo italijanski nogometni klubi proste termine, bi radi imeli v gosteh slovenske nogometaše. To je mikavna, pa tudi problematična zadeva. O italijanskem nogometu ve vsak solar, da je na visoki stopnji. V Italiji je nogomet tako priljubljen in razširjen kot je bila pri nas oroda telovadba v časih, ko so slovenski fantje tudi na olimpijskih igrah zmagovali. Ze dvakrat so si priborili Italijani svetovno prvenstvo v nogometu. Za Ljubljano vsekakor trd oreh. Res je, da Ljubljana ne bi igrala z najboljšimi klubi, vendar mislijo naši strokovnjaki, da še ne kaže kazati našega nogometa po svetu.

Sedaj še ne vemo prav, če se bo to gostovanje izvršilo. Nogometni klub SK Ljubljana je priredil nedavno javno preizkušnjo najboljšega domačega moštva. Ljubljano so okrepili z nekaterimi igralci drugih klubov in tako so nastopili proti SK Mar-su. Ta preizkušnja pa ni rodila pričakovane uspeha. Okrepljena Ljubljana je podlegla aglimu Marsu z rezultatom 3:5. Res je, da je žoga okrogla in da ne gre soditi moči posameznega moštva po trenutnih uspehih. Res pa je tudi, da je v športu navada, da gostujejo v novih krajih le moštva, ki so enakovredna svojim novim protivnikom. Končne besede o gostovanju v Italiji le niso izrekli, za vsak primer pa bodo nadaljevali s pripravami.

Sneg, ki je zapadel letos že četrtič, je zdramil tudi naše smučarje. Po malem se pripravljajo na smuško sezono, ki bo letos v marsičem podobna starim časom, ko so smučali le okrog domače hiše. Slovita smuška središča so ostala izven meja Ljubljanske pokrajine, ostala pa nam je Dolenjska z glavno smuško postojanko na Polzevem in Notranjska z Blokami, ki so nekaka pradomovina slovenskega smučanja. Nekaj izbire pa bomo vedarje imeli: tisti Ljubljanci, ki bodo hoteli smučati »krog voglov« bodo zahajali na Rožnik, Golovec in Rakovnik, razvijenejši pa na Kuroček, Sv. Katarino, Rakitno, Bloke, Sodražico in na pri-jazne hribe ribniške okolice. Notranjci so celo zgradili prvo smuško skakalnico, ki sicer ne bo nesla daleč, okrog 25 m pa bodo vendarle skakali.

V celoti bi lahko v našem decembrskem športnem pregledu lahko zapisali, da so se podali naši športniki na kratko zimsko spanje. Plavalci že več tednov niso bili v vodi, ker je zimsko kopališče Ilirije še vedno zaprto. Pravijo, da nimajo koka. Medtem, ko čitamo o zanimivih plavalnih tekmah v raznih inozemskih središčih, morajo naši plavalci počivati. Tudi med lahkotletci še ni pravega razpoloženja za zimske treninge. Z zimsko telovadbo so začeli samo Planinci, ostali pa še uživajo svoj pozno-jesenski počitek.

Tudi v inozemskem športu se pozna, da sta november in december najbolj suha meseca. V mestih, kjer imajo velike palače za zimski šport, so pričeli z igranjem hokeja na ledu. To je izredno živahna igra, ki navduši vsakogar, četudi jo prvič gleda. Za hokej na ledu imamo tudi v Ljubljani prav dobro moštvo. To so člani Ilirije, ki so tudi letos pričeli z igranjem na ledu. Največjo zimsko športno prireditev bodo imeli 10. zimo spet v Garmisch-Partenkirchenu, kjer bodo mednarodne tekme na snegu in ledu.

Vsem bralcem „Domoljuba“.

Cenjeni naročniki in bralci „Domoljuba“ so gotovo z veseljem opazili, da je „Domoljub“ obdržal kljub pomanjkanju časopisnega materiala, dosednji obseg. Vsebinsko pa se je izpopolnil. Predvsem teži „Domoljub“ za tem, da s svojimi članki v teh časih vedri in daje pravega pouka.

Upamo, da je v tem smislu zastavljeni cilj popolnoma dosežen. Saj prihaja od njegovih bralcev res ogromno pohval.

Vendar smo, ako hočemo vzdržati „Domoljub“ pri sedanjem obsegu, primorani prositi vse naročnike za pristanek na malenkostno povišanje celoletne naročnine od 18 na 20 lir.

Mislimo, da s tem ne bomo nikogar odbili ampak nasprotno, da bo vsak dosednji naročnik pridobil še enega novega. Ker bomo ohranili dosednji obseg in kakovost našega najboljšega tednika tudi v bodočem letu, je 2 liri poviška na naročnini za celo leto res malo, zato pa bomo vložili vse svoje volje in trud, da bodo vsi bralci s „Domoljubom“, ki je najboljši slovenski tednik, v bodoče še bolj zadovoljni.

Prosimo vse dosedanje naročnike, da naročnino 20 lir za prihodnje leto čimprej obnove.

Kdor bo že sedaj ali najkasneje do konca januarja plačal naročnino za celo leto v naprej, je zavarovan po posebnem pravilniku za primer požarne nesreče za 380 lir. (Pravilnik bomo prinesli v božični številki „Domoljuba“).

Obnovite naročnino za „Domoljuba“ in pridobite nam še novih naročnikov. S tem nam boste omogočili nabavo časopisnega materiala za celo leto v naprej, da nam cene listu ne bo treba več spreminjati.

„DOMOLJUB“, Kopitarjeva 6
Ljubljana

NEKAJ

DOBRE VOLJE

Polovico bo zibal. Zena: »Miha, Miha, vstani, da boš zibal otroka.« Mož: »Daj mi mir, zibaj ga sama.« Zena: »Za božjo voljo, saj ga že dve leti zibljem. Otrok pa je vendar na pol moj, na pol tvoj.« Mož: »Zibaj tedaj svojo polovico, moja pa naj počiva.«

Razumljivo. Gasper: »Veš, tožil se ga zaradi razžaljenja časti, ker mi je rekel osel.« Melhior: »Pa to sem ti tudi jaz že nešteto krat rekel.« Gasper: »To je čisto nekaj drugega! Ti me poznaš že iz mladih let.«

Izgubljeni sin. »Kdo je bil najmanj vesel vrnitve izgubljenega sina?« vpraša katehet v šoli. — »Pitino tele, gospod katehet,« se odreže bistra glavica.

Nesrečni petelin. Gost: »Veste kaj, gospod gostilničar, tisti petelin, ki sem ga snoči po-večerjal, mi je obležal v želodcu. Od treh zjutraj nisem mogel več spati.« — Gostilničar: »Da, to je bil njegov čas. Natančno on treh me je mrha zmerom zbudil.«

Najboljši odgovor. Melhiorček se hvali, da je v šoli znal najbolje odgovoriti učitelju. — »Kaj pa te je vprašal?« je radovedna mati. — »Vprašal me je, koliko nog ima jazbec, in jaz sem mu odgovoril tri,« odvrne dečko. — »Prismoda,« se je razjezila mati, »jazbec ima vendar štiri noge.« — »Že, že, ampak drugi učenci so vsi trdili, da ima samo dve,« se odreže Melhior.

Najbližja žival. Učitelj: »Jožek, ali veš, katera žival je najbližja človeku?« — Jožek: »Bolha, gospod učitelj!«

Vprašanje. Kdo je previdnejši, tat ali zdravnik? — Ne veste? Tat! Ker on točno ve, kaj ljudem manjka, ko odhaja.

Abraham a Santa Clara. Abraham a Santa Clara je bil svoj čas znamenit dvorni pridigar na Dunaju. Zaradi njegove duhovitosti mu je bilo v govorih marsikaj dovoljeno, česar si drugi ne bi bil upal povedati. Nekoč je grmel s prižnice proti ženski modi in med drugim dejal: »Ženske, ki hodijo na pol gole okoli, niso vredne, da bi jim pošten človek pljunil v lice!« To so dvorne dame takoj sporočile cesarici, ki se je na Abrahama strašno razjezila in ga hotela odpustiti z dvora, ako svojih besed ne prekliče. Abraham je obljubil preklíc in naslednjo nedeljo je izjavil s prižnice: »Zadnjič sem s tega mesta izjavil, da ženske, ki hodijo okoli na pol nage, niso vredne, da bi jim pošten človek pljunil v lice. Danes to preključem in priznam, da so vredne, da jim pošten človek pljune v lice.«

Agitirajte in pridobivajte nove naročnike najboljšemu tedniku »DOMOLJUBU«!

Pri strelskem pouku. Redov Jaka: »Gospod narednik, zakaj je pa trebi pri ciljanju eno oko zapreti?« — Narednik: »Tepec, eno oko je treba zapreti, kajti če bi zaprl obe očesi, ne bi ničesar videl.«

»Boljši« gost. Gost: »Sobo, prosim! Koliko pa stane?« — Vratar: »So različne, od 50 do 80 lir za eno noč.« — Gost: »In v čem je razlika?« — Vratar: »V onih za 80 lir je nastavljena past za miši.«

Izpit na univerzi. Profesor: »Kakšno mnenje imate vi o tem vprašanju?« — Kandidat: »Listo kakor vi, gospod profesor.«

Za jutri. »Zakaj pa pretepaš sina? Saj ni nič zagrešil.« — »To je že res. Toda jutri bo prinesel izpričevalo, jaz pa že gocoj odpotujem z doma.«

Previdnost. Ocepкова teta sreča zdravnika. Ta jo vpraša: »No, kako pa vi?« Pa odvrne teta previdno: »Če nič ne stane, vam bom že povedala.«

Nerodno. »Zakaj si pa razdri zaročnik z dekletom?« — »Ker je njena papiga vselej, kadar sem se poslavljaj, kričala: »Ostani še, Milan.« — »To pa res ni nič hudega. Saj vajina zaročnik ni bila nikakršna skrivnost!« — »Je že res. Toda meni je Tone ime.«

Znamenje. »Vse pogostejše opažam, da se staram.« — »Res? Kako to?« — »Poprej so me dame spraševale, zakaj se ne oženim, zdaj me pa sprašujejo, zakaj se nisem oženil.«

Poslednje sredstvo. »Pomislite,« je dejal sin splošno osvraženega zakupnika davkov generalu Lafayetteu, »mej oče je tako bolan, da ne more ne stati, ne ležati, ne sedeti.« Lafayette se je nagubalo čelo. »Ne stati, ne ležati, ne sedeti?« je ponovil. »Seveda, potem ostane le še eno: da bi visel.«

Blisk in grom. Mala Anica zaradi strašnega bliskanja in grmenja sredi onči ne more spati. S plašnim glasom pokliče mamico. Mamica: »Kaj pa hočeš?« — »K tebi bi šla rada spat.« — Mama: »Zakaj pa?« — »V moji postelji takoj bliska in grmi.«

V vsako slovensko hišo tednik »Domoljub«!

Novorojenček. Mali Janko je zelo presenečen, ko je izvedel, da njegova novorojena sestra še nima imena. Zato vpraša očeta: »Atek, kako prav za prav veš, da spada deklica k naši družini, ko pa še nima imena?«

Muzikant. Perč igra v vaški godbi na pozavno. Nekoč priredijo vaški gasilski koncert. Igrajo Ave Marijo. Perč pritiska na pozavno, kar le more. »Pianissimo, pianissimo,« miga kapelnik k pozavni. Perč vzdihne: »Ne morem. Te krasne note moram glasno zatrobiti!«

V trgovini. Utežne enote so v starem rajhu druge. Pa se je nedavno tole pripetilo moža: karju iz Vzhodne marke v neki trgovini v Berlinu, ko je zahteval: »Dajte mi kilogram soli!« Trgovec pravi: »Očka, mi pravimo funt.« — Očka: »Tako? Ne sol?«

Pri izkušnji. Profesor: »Kaj veste o črovesju?« — Kandidat molči. — Profesor: »Človek bi si mislil, da boste imeli vsaj čreva v glavi, če se prijavite za izkušnjo.«

26.000 delniških družb z glavnico nad 66 milijonov lir je bilo sredi letošnjega leta v Italiji. Skoraj pet milijonov koles so uporabljali lani v Italiji.

120.000 metraških stotov bombaža je pridelala Bolgarska.

Švicarski zlati zaklad je v zadnjih treh mesecih narasel za 326 na 2604 milijonov švedskih frankov.

3.63 milijarde pengov znaša po izjavi madžarskega finančnega ministra madžarski državni dolg.

Ves promet z osebnimi avtomobili so ustavili na Bolgarskem.

V prejšnji Besarabiji je tečaj denarja določen takole: 6 lejev je 1 rubel, 1 marka je 10 rubljev. Ležišča nafte so odkrili v južni Franciji.

Obvezno delovno službo so uvedli e 1. decembra na Japonskem za vse moške od 14. do 40. leta ter za neporočene od 35. do 40. leta.

Nemški maršal von Machensen je elavil tu dni svoj 92. rojstni dan.

Lakota, kot posledica velike suše je začela divjati v pokrajini Bombay v Indiji.

Velika najdišča svinca in srebra so odkrili v bližini Verblčka v srednji Švedski.

V Parizu je umrl slavni ruski pisatelj 75 letni Dimitrij Merežkovski.

Pogodba o sodelstvu med Hrvati in Bolgarijo so podpisali te dni v Sofiji.

7.000 pribeglih tujcev raznih narodnosti je sedaj na Švedskem.

Novčenje in strah pred vojno ogrožata obstanek žensitnih posredovalcev, so ugotovili posredovalci na občnem zboru v amerškem New Yorku.

Bidasoa je mejna reka med Francijo in Španijo, ki po starem dogovoru pripada en dan Španiji, drugi dan Francozom.

Vsak dan par kozarcev mleka in nič drugega je živlala 67 letna Mercodes Caldecour iz Verone; bila je 20 let priklenjena na posteljo.

Prebivalstvo bolgarske Sofije je naraslo od lani za 50 do 60 tisoč duš.

Iz Tržaške in Goriške pokrajine

Trg sv. Andreja v Gorici

Največji vsakoletni goriški sejem, trg svetega Andreja, ki traja osem dni, se je pričel letos že v ponedeljek 1. decembra, takoj po svetnikovem prazniku. Glavni tržni dan je bil kot običajno prvi dan. Domači in tuji kramarji so napolnili z najraznovrstnejšim blagom Piazza della Vittoria in sosedne ulice. Obsejni prostor ob pokritem sadnem trgu in nekdanji Piazza Cesare Battisti so zasedle »komedije«. Na starodavnem trgu sv. Antona v bližini stolnice je razpel svoje sotre razgiban cirkus. Zivinski sejem je zaradi obstojetih razmer ostal malone v pozabi. Prvi dan se je naletelo v mesto iz vseh predelov dežele na tisoče sejmarjev. Večina pa ni prišla zaradi kupčij, temveč iz navade in iz radovednosti. Zato je vladala po mestnih ulicah večja živahnost v popoldanskih kot v dopoldanskih urah. Na obeh prostorih, kjer so hruške in zabavale »komedije«, je bila proti večeru pravcata gneča. Okrog domernih vrtljakov, višinskih železnic, avtomobilskih tekalšč, bark, strelšč, najraznovrstnejših sredstev in drugih cenjenih čudovitosti, se je tla neugnana mladina in do ogluščenja povečevala trušč in hrup, s katerim so polnili ozračje in bičali kljub mrazu razgretu množico hreščeti zvočniki, ki so vabili v razkošja in peli poskočne melodije. Kupčija je bila bolj mrtva, poznalo se je, da ne živimo v zlatih mirnih časih. Bilo je mnogo trgovcev in prodajalcev, stojnice so stale zdržema preko vsega Travnika in dalje po sosesčini, skupički so bili pa bolj skromni. Marsikaj manjka, marsikaj ima točno predpisano kupčijeko pot, marsikomu je pa zabranjena pot na javno trzišče. Kot navadno so se tudi letos dobro odrezale gostilne in drugi lokali. Popoldne je bilo vse zasedeno. Življav prvega dne je v teku tedna splehnal. Vsaka noč je vzela nekaj stojnic, vrvenje ob ostalih je zamiralo iz dneva v dan, dokler po 8 dneh Piazza della Vittoria z okolico zopet ni nudila vsakdanje elike. Najdlje so vztrajali prodajalci slaščic in madolata. Komedije so se tudi dobro zakorenile in so za nedeljo in praznik še skoraj vse zmrzovale v svojem sijaju, hruške, vabile in ponujale. Tudi cirkus je ves teden veselo prirejaj predstave in očito imel uspehe.

Opera v Gorici. V dnevih od 2. do 5. decembra smo imeli v goriškem Verdievem gledališču 4 operne predstave. Dva večera smo poslušali Donizettijev »Lucio di Lamormoor«, dva večera pa Verdievo »Traviato«. Pri vseh predstavah je bilo naše gledališče, ki nudi prostora okrog 900 ljudem, razprodano. Občinstvo je bilo navdušeno in je živahno ploskalo. Zlasti dobro razpoloženje je ustvaril naš goriški rojak Venceslav Gorjan, ki je pri drugi predstavi »Lucije« pel baritonek vlogi in dosegel prav lep uspeh.

»Dan matere in otroka«. Kakor vsako leto, bomo tudi letos 24. decembra obhajali »Dan matere in otroka«, ki je povečan poveljanju družine s številnimi otroki. Tudi letos se bodo ta dan iz vsake pokrajine dva para staršev s številnimi naraščajem zbrala v večnem mestu, pri načelniku vlade, ki jih bo nagovoril in nagradil. Letos je bilo določeno, da se ta dva para izbereta izmed obrtnega stanu. Na Goriškem sta bila izbrana in bosta šla v Rim: Josip Novak in njegova žena Katarina iz Kanala. Novak je po poklicu krojač in ima 9 otrok, ki so vsi živi; izmed teh jih je bilo 6 po 28. oktobru 1931. Skodnik je mlinar in ima 8 otrok; tudi ti so vsi živi in jih je bilo 6 rojenih po 28. oktobru 1931.

Pobožnost prvih petkov. Spodbudna zadostilna pobožnost devetih prvih petkov, ki se je na pobudo prevzisenega ljubljanskega nadpastirja organizirala v vsej ljubljanski škofiji, se je lepo razširila tudi po naših deželah. Naši verni ljudje so se radevolje priprljeli pobožno zamilati in so se brez posebnega priporočila skoraj po vseh duhovnih začeli udeleževati zadostilnih pobožnosti. Z molitvijo in s preje-manjem sv. obhajila vseh prvih devetih petkov hočejo dati presv. Srcu Jezusovemu potrebno zadovoljenje in izprositi konec vojnih težav in grozot.

Ustanovitelj nabrežinske kamenarske industrije umrl. V nedeljo, dne 30. novembra je umrl v Nabrežini v starosti 75 let gosp. Anton Radovič, 61

posestnik in industrialec. Ze nekaj let je krotil svojo bolezen, na god sv. Andreja pa je nenadoma izdihnil. Pokojnik je bil vsekoli človek podjetnega duha in vzoren gospodar, ki si je v teku let pripravil lepo imetje. Ze v zgodnjih letih se je začel baviti s kamenarsko industrijo, ki se je pod njegovim večim gospodarjenjem široko razmahnila v veliko kamnoseških podjetij, znano po svojih kamnoseških izdelkih po vseh važnih krajih Italije, ostale Evrope, Egipta in drugih oddaljenih držav. V življenju je bil možak, ki ga je dila zavednost in značajnost. Pokoj njegovi duši, preostali pa naše sožalje!

Starček se je ponesrečil. Na Gočah v Vipavski dolini se je 1. decembra emrtno ponesrečil Franc Fabič, po domače »Tončkov oče«. Dočakal je visoko starost, saj je imel 84 let. Bil je najstarejši Gočan. Naj v Bogu počiva!

Benediktinec pater Mihael Mlekuž. V benediktinski opatiji v Daili v Istri je v četrtek, 4. decembra zjutraj, vdan v božjo voljo preminul pater Mihael Mlekuž, star približno 40 let. Rodil se je v Višnjeviku v Brdih, kjer je njegov oče učitelj-val. Kot deček je živel nekaj let v Gorici, kjer je hodil tudi v otroški vrtic. Gimnazijo je pozneje študiral v Ljubljani in je od tam l. 1919 zaprosil za sprejem v goriško bogoslovje. Kot bogoslovec je potem šel k benediktincem in je vsa leta do sedanje vojne preživel v samostanih izven naše dežele. Nekaj mesecev je bival in služboval v Bovcu in na Srpenci, zaradi bolehnosti se je pa moral odpovedati dušnem pastirstvu in se je končno vse onemogel in zrušen zatekel v opatijo v Daili, kjer je pobožno izročil svojo blago dušo svojemu

Stalol i Ljubniški:

V adventu

Vso je lepoto izgubil naš vrt,
ko je čez njega mraz duhil kot umrt.
Gozd je samotni, dol, traonik in njiva
v zimskem so spanju, narava počiva.

Skrozi prepaše globokih noči,
težkih kot kamen, mglestih teh dni;
duše objema nam kakor sanje.
Neka skronost je že pričakovanje.

Božič se bliža, ko Bog iz neba
pride kot dete v dolino solza.
V milosti znova bo zemlja rzcvetela.
ko bo ljubezen jo večna objela.

Stvarniku. Rajski je bil že izza mladih let slaboten in bolehen. Trpel je na zahrbtni pljučni bolezni. Njegovi sošolci povedo, da je že v goriški bogoslovni bruhnil kri in eo od hipa do hipa pričakovali, da bo ugasnila medla lučka njegove mladosti. Pa se je opomogel in še dokaj dobro okrevaj, četudi je ostal vedno šibak. Zaradi njegove nadarjenosti in vedre delavnosti eo ga njegovi sobratje in predstojniki cenili in spoštovali. Pred nekaj leti je potoval po Jugoslaviji proti Dalmaciji s svojim opatom in iskal primeren kraj za novo benediktinsko naselbino. Svojih talentov ni zakopal, ampak se je udeležoval tudi kot pisatelj. V raznih nabožnih mesečnikih je objavil številne tehtne članke, v katerih se je zlasti rad bavil s liturgičnimi vprašanji. Njegovim domačim tolo sožalje. Dobremu gospodu pa večni mir!

Reško pristanišče na razpolago madžarski trgovini. Med madžarsko donaveko paroplovno družbo in družbo pristaniških skladišč na Reki je bil sklenjen sporazum, na podlagi katerega eo nekatera pristaniška skladišča na Reki dali na razpolago madžarski trgovini. Madžarska družba bo na Reki ustanovila tudi lastno podružnico.

Zgodaj je nastopila zima. December je ponavadi vsaj v svoji polovici v Trstu bolj josen-eki, ozračje je še vedno toplo, letos pa se je tudi on ekujal. Prinisel nam je mraz, ki je za tržaške razmere prav običen; zjutraj je živo ebrebo redno pod ničlo ter kaže dve, tri stopinje mraza. Zgoraj na Krasu je še bolj mrazlo, tam imajo vsa-

ko jutro slano s petimi, šestimi stopinjami pod ničlo. Drugače pa je nebo lepo jasno, čez dan sije sonce, ki pa nima več prave moči, povzru pa mu jemlje toplota burja, ki stalno po malem puha. Zima, huda zima, se bliža z naglimi koraki ter nas bo zajela prej, kakor nam bo ljubo.

P Teran — zdravilo vino. Iz Rima je prišla za vse pridelovalce terana vesela vest, da teran ne spada med tista domača vina, ki so po novi klasifikaciji uvrščena v posamezne razrede. Teran je zdravilo vino in kot takšno spada v čisto poseben razred. Cena mu uradno še ni določena, vsekakor pa bo teran obdržal svojo visoko ceno. V prodajo pa itak pride teran v glavnem šele epomladi.

Na dan svoje zlate poroke umrl za mizo. Nenavaden slučaj smrti se je pripetil v soboto, dne 29. novembra, v Trzinu pri Trstu. Zakonca Ivan in Ursula Galopin sta obhajala slovesnost zlate poroke. Oba starčka, mož 74, žena 71 let sta po 50 letnem vzornem zakonskem življenju, izpolnjenem s trdim kmečkim delom — obo sta znana kmečka gospodarja v Trzinu, vnovič v spremlstvu svojih petih sinov in številnih vnukov ter pravnikov, apert pristopila k oltarju ter obnovila obljubo zakonske zvestobe. Po cerkvenih slovesnostih pa se je vršila na domu obeh zlatoporočencev domača slavnost, katere so se poleg svojcem sorodnikov udeležili tudi številni prijatelji. V lepo veselje pa je naenkrat kanila grenka žalost. Zlatemu ženinu je nenadoma postalo slabo, omahnil je za mizo ter v nekaj minutah nato izdihnil. Od mize eo ga zanesli na mrtvaški oder. Starčka je radosten dogodek zlate poroke tako vznemiril, da mu je telo odpovedalo ter ga je zadela kap.

Polnočnice ne bo. Goriški nadškof je izdal okrožnico, v kateri odreja: Ker se radi zatemnitve ne smejo v noči od 24. do 25. decembra odpri cerkve, da bi se v njih opravila polnočnica v čast rojstvu našega Odrašenika, naj se bere ta sv. maša v popoldanskih urah 24. decembra in naj se uredi tako, da bodo sv. obredi zaključeni že pred časom zatemnitve. V Gorici naj se v vseh cerkvah berejo te božične sv. maše tako, da bodo končane pred 7 in pol, ko se bo vršila slovesna sv. maša v stolnici.

Kupčija z vinom. Pred dobrim tednom je imel na sedežu goriškega lašja »Pokrajinski odbor za nadzorstvo in ureditev cen« sejo, kateri je predsedoval pokrajinski tajnik L. Molino. Pri tej seji so bili glede vina sprejeti sledeči sklepi: Cena v kleti — lir 210 za hektoliter, v domači osmici »pod veko« z užitnino vred lir 305 l, v direktni prodaji konsumentu izven domače vase lir 335 liter, v prodaji konsumentu potom trgovca lir 360 liter. Te cene veljajo za vino normalnega konsuma (za tako imenovano navadno vino — vino comune), ki ima 10 stopinj alkohola. Za vsako stopinjo več ali manj se cena zviša ali zniža za 21 stotink. Cene za prodajo na debelo pri vinskih trgovcih, cene za vino v steklenicah, cene za vino v gostilnah in končno cene za tipična vina pri tej seji niso bile določene in se to tudi do danes še ni zgodilo. Gostilničarji točijo vino — staro in novo — po starih cenah po lir 5,60 do lir 6 za liter. Ker vprašanje vinskih cen še ni dokončno rešeno, je kupčija z vinom mrtva. Vinorejcem so določene cene prenizke, trgovci in gostilničarji pa vsijih cen ne nudijo, ker ne vedo, po čem bodo smeli prodajati in točiti.

Kakor čujemo je v tržaški in reški pokrajini že določena cena, po kateri se smejo vina točiti v javnih obratih. Na Tržaškem je za navadno vino v gostilnah določena cena lir 4,40 liter, specialna vina in vina v steklenicah imajo pa primerno višje cene.

Liter mleka na dan za otroka, ki ga mati nima pri sebi. Kmetijsko ministertvo je izdalo te dni odlok, po katerem v tistih krajih, kjer je mleko na nakaznice, dnevni obrok za otroka, ki ga mati nima pri sebi, ne sme znašati manj kot 1 liter.

Tri kurnike so izpraznila. V eni temnih noči prejšnjega tedna eo podjetni in premeteni tatovi perutnine obiskali prijazno Kojisko v Brdih. Bili eo dobri poznavalci položaja in mojstri v svojem poslu, kajti v prav kratkem času so izpraznili tri kurnike. Iz enega eo odnesli 8 kokoši, iz drugega 6 pišk in 2 lepa petelinca, iz tretjega pa 2 težki kokoši. Neureča za prizadete posestnike je še tem večja, ker razsaja letos ekoraj po vsem Goriškem nevarna kurja kuga, ki je izpraznila že mnogo kurnikov in je zato postala kuretna v deželi že redkost in elastičica, ki si jo le težko kdo privoščiti.

Zupan v Crničah. Kay. Primo Girolomini, Zupan v Crničah, je s kraljevim odlokom potrjen za novo štiriletno dobo.

RADO MURNIK Matajevo Matija VESELA NOVELA

Na levi pred hlevom je tičal kup gnoja, na desni pa nepreskočna luža. Za polomljenim plotom se je v sencih skrival vrt s krivencastim drevjem. Matajev Matija je odprl akripava vrata v lesenih tečajih. Stopila sta v temno vežo. Matija se je pripiral do police in iskal po njej, da bi ukrotil luč. Z jeklenim talebom svojega žepnega noža je tokel po kreslinem kamenu, ujel iskro na gobo in jo vžgal v zraku. Od netila se je dvigal tenak dim in zadisalo je po smodu. Pritisnil je trsko na tlečo gobo, pihal, da je jel goreti les in prižgal lojenko v okapanem svečniku.

»Kaj ti je treba svetiti!« je mrmral Hudopisk in se oziral po okajeni veži.

Mataj je šel tiho v stanico, Hudopisk pa je truden krevsal za njim. V zatohli, nizki sobici je dišalo po plesnobi in zabrel je roj zdrmljenih muh. Mataj jih je prištel poleg svoje krave, svojih kokoši in pajkov domačim fivalim. Ob levi steni je bila oguljena klop, črvoječa miza in prevrnjen stol, na desni pa uležana postelja blizu široke peči. Ob njej na drugi klopi se je valjal kup obleke in perila, rešet, nož in lesena žlica.

Domovanje Matajevega Matija.

Ville Mataj ni imel nobenih in jih menda tudi ni pogrešal. Med okencema nasproti vrat se je šopirila velika hrastova skrinja s obledelimi ročami in senci, nanjo pa se je naslanjal debel, rdeč dežnik, s širokim jermenom zvezan nad osabnim trebuhom. Na stenah ni bilo nobenih podob; okrašene so bile, kakor tudi strop, z obilnimi pajčevinami. Le nad posteljo je visela slika Matijevega patrona pod lesenim razpelcem in starim molkom s debelimi, utipanimi jagodami.

»Ves sem moker,« je tožil Hudopisk in se silil kašljati. »Se prehladim se!« je dodal in sedel k peči.

»Nič ne maraj. Andraž, prinesem ti brinovčeka, ta te pogreje!« ga je tolažil Mataj, ki ga je nekoliko iztreznila kopel v potoku. »Le sleci se, ožmem ti tvojo in svojo obleko, da se čez noč posuši v veži.«

»Spal bom pa kar tukajle na klopi, Matijček!« je goledal berač nekoliko prijazneje, ko je slišal besedo o pijači. »Malo zglavaj pa malo odeje, pa bo! Kajne, da nisem siten?«

»Saj res nisi,« mu je odvrnil Mataj in izvlekel iz omare veliko opleteno steklenico. »Zdaj ga pa le pokusi! Malo mrzle kaše imam še od kosila, če je hočeš?«

»O, le sam je!« je odklanjal Hudopisk prijazno ponudbo in zadovoljno pestoval težko posodo. »Jaz ga pa malo srknem... samo zavoljo preljubega zdravja. Potlej je pomaknem pa kar spat.«

»Lej, Andraž, jaz se pa prav nič ne bojim za svoje zdravje,« je povzel, ko se je navečerjal. »Tak sem pa, da... Anka, le veseli se, pravega krenjaka dobiš za moža!«

»Le pazi, ljubi Matijček, pazi, da ne zamudiš prave urice pri dekletu!« ga je prijateljsko opo-

minjal berač, ki je v tem pridno skrbel za priljubo zdravje. »To ni kar takol! Meni se prav zdi, da prideš prepozno, prepozno! Zakaj ji pa nisi zini!« Je danes kakšne bolj... bolj tečne? Kaj?«

»I, saj sem hotel! Pa je zlomek pricital dedca starega!«

»Pa bi bil prej zasadi! pravo besedo, Matijček, prej!«

»Prej pa nisem mogel,« se je izgovarjal Mataj, utrinjaje brlečo svečo. »Saj sicer imam še nekaj jezika, ali, kadar stoji dečla pred mano, takrat sem pa ves drugačen! Tako sem zmešan in ves neroden, da kar ne morem najti prave besede. In če jo najdem, mi pa spak neče iz ust. In obliva me pot, kakor bi vlekel težko bruno sam sebi z jezika!«

»Pa je res čudno, da je nekateri mladenič tako uvezan in lesen vpricho mladega dekleta,« je pripomnil berač z modro nagubanim čelom. »Kar boji se je. Saj stare babe se ne bi!«

Slekla sta se, Hudopisk je dobil nekaj perila in Matajevo odejo na klop in si postlal sam. Matija je nesel moko obleko v vežo, svoj robc z denarjem in uro pa si je dejal pod zglatje, upihnil svečo, zlezel v posteljo, se odel z razdrapano rjuho in prespal vso noč na enem ušesu.

Proti jutru se mu je sanjalo nekaj prav lepega.

Cepel je na lopatah jako velikega mlinskega kolesa, vrtečega se vodoravno nizko nad cvetočo livado. Na srednjem kolesu, v zlati megli, pa je sedela lepa Anka in pela čudovito sladko pesem. On jo je zvesto poslušal in se vozil venomer okoli nje.

»Kdo bi si mislil, da znaš tako ganljivo peti!« jo je pohvalil, ko je utihnila.

»Pa še ti zakroži katero ali zažvižga! Matija!« ga je prosila in ga pogledala tako ljubo, kakor še nikdar ne.

Matajev Matija se je odkašljaval in poizkušal, da bi tudi on prav milo povzema! glas, pojoc:

»Ce hočeš moja bitti,
te vzamem to jesen.«

Iz grla pa mu je prihajalo samo neblagolasno stokanje in tako hripavo grohanje, da se je čudil sam sebi. Toda Anka mu ni očitala ničesar, celo smejala se mu je prijazno in se zibala v bokih. Blizalo se mu je njeno lice, nežno zardelo kakor divje rože cvet; za dosegljavo blizu je videl njene oči, poredne, vesele, sladke. Istegnil je roke, da bi jo prijel za roko, pa se ni mogel ganiti, kakor bi bil ves prevezan s trdno zavozlanimi konopeli.

»Tako te imam rad, Anka,« ji je zagotavljal, »da bi te nesel šuporamo na Triglav, pa še nazaj!«

»Verjamem, Matija,« se je odzvala veselo. »Toda veš kaj? Rajši pojdi v ris po denar, potlej pa v belo Ljubljano, če me imaš res kaj rad, in kupi mi tam židano ruto, kakršne nima nobena druga tod okoli!«

Matija je nesel moko obleko v vežo.

»Pa grem!« ji je obetal možko. »Kupim ti najlepšo ruto in se nekoliko ustavim pri sestri Špeli, ki je omožena v Ljubljani. Rad te imam pa tako, da ti ne morem povedati. Tebe vzamem za ženo, pa nobene druge, ni res? Le še malo me

»Tako te imam rad, Anka, da bi te nesel šuporamo na Triglav in nazaj!«

počakaj, zasnubim te v kratkem! Ali boš srečna z mano? Boš videla, he he, kaj se to pravi! Ali nisem čeden mladenič in krotak in prijazen? Z lučjo bi si morala iskati boljega ženina po desetih farah! Le verjemi mi, prava ljubezen se je oprijela mojega srca!«

»Beži no, ne bodi tak!« mu je odvrnila in povesila krasne oči. »Ne govori tako! To je greh!«

»Sram jo je,« si je mislil, »pa saj je mena tudi.« Potem pa je nadaljeval na glas: »Ne zameri mi mojih besedi, Anka! Prav povschi mi je, da si tako sramežljiva dečla. Pa bom več govoril o tem. V Ljubljano doli pojdem, pa precej, čeprav nisem bil še svoje žive dni tam. Pa saj

Vzdignil se je, razpel roke nad glavo in jih pretegnil.

imam ondi sestro Špeluzo. Od samega veselja se bo jokala, ko bo videla svojega brata po tolikem času!«

Zdaj se je izpremenilo mlinsko kolo v ogromen svatbeni kolač. Matajev Matija ga je načel s svojim pipcem in ga ponudil velik kos Anki. Toda komaj ga je pokusil tudi sam, pa se mu je hudo zaletelo in zbudil se je iz prijetnih sanj.

Na moč mu je bilo žal, da se mu je razblinil čaroviti privid tako naglo v prazen nič. Zastonj je poizkušal prisiliti nadaljevanje prelepe zabave; zastonj je mihal in si venomer utvarjal, da se suče okoli Anke.

Glasno petje telebanovskih petelinov ga je zdrnilo popolnoma. Skozi razbito okence je videl, da je še velik dan. Zazehalo se mu je široko. Vzdignil se je, sedel, razpel roke nad glavo in jih pretegnil, potresel velike pesti in stresel razkuštrano, ruto glavo.

»Kaj tako lepega se mi ni sanjalo še nikdar!« je mrmral in si mel oči.

(Nadaljevanje prih.)

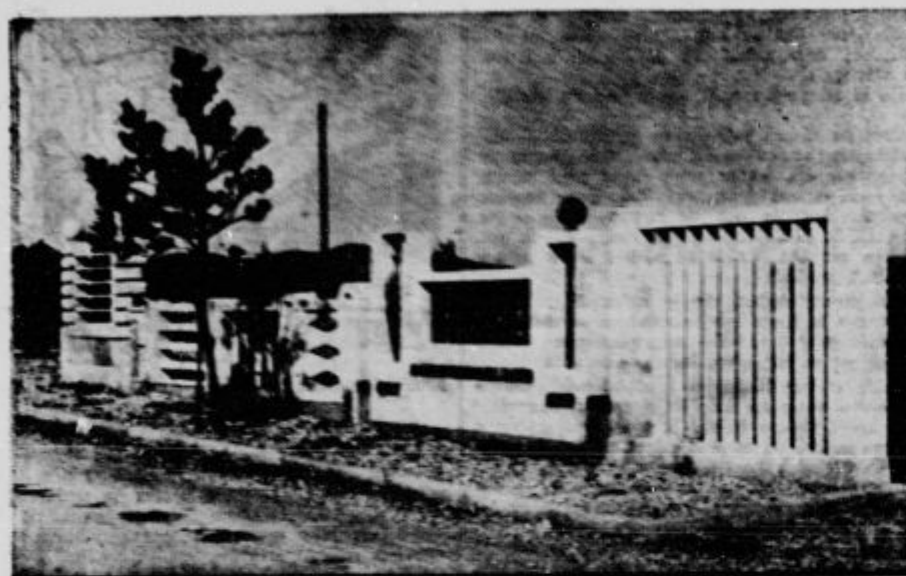
Narava je včasih mati, včasih mačeha: ponekod siplje z odprtimi rokami svoja bogastva, drugod natrosi ljudem samega kamenja. Na Krasu je bila mačeha, pa vendar se je trdi kraški rod znašel tudi med kamenjem. Vsako ped zemlje izrabila, da se povzela. Tam pa, kjer ni niti zemlje več, se je zagrezal v kamenje ter si iz njega ustvarjal življenje. Tako je nastala Nabrežina, največje in najbolj znano kamnarsko naselje na Krasu.

Že stari Rimljani so se posluževali nabrežinskih kamnolomov. Ostanke razkošnih palač mogočne Akvileje in drugih mest rimskega

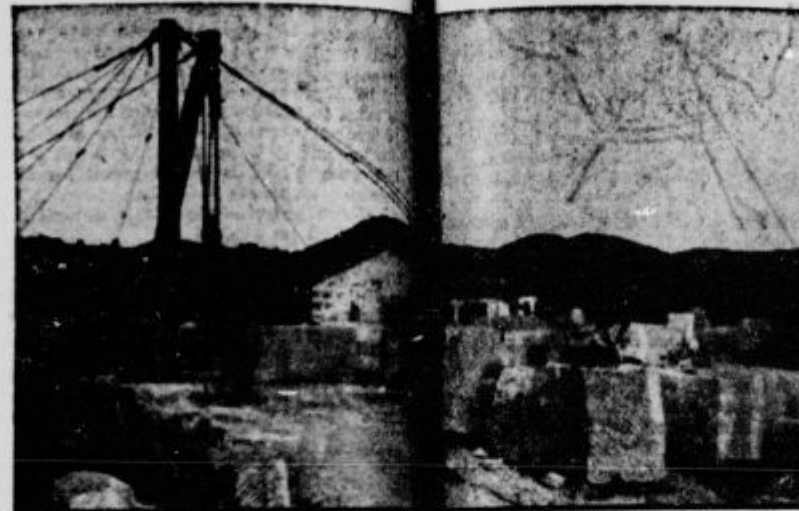
NABREŽINSKI KAMNOLOM

izdelovanja kalcijevega karbida, ki služi kot svetilni plin, zelo veliko se ga rabi, kot splošno znano, za pridobivanje žganega apna. Kamen se da uporabiti v vsaki obliki, tako rekoč od praha pa do največjih skladov.

Veliko prednost imajo nabrežinski kamnolomi tudi zaradi bližine morja, kar je važno predvsem zaradi izvoza, zakaj pot po vodi je najcenejša. Svoječasno so nameravali iz enega glavnih nabrežinskih kamnolomov izvrtati kar prodor do morja, kjer bi ob obali zgradili primeren pristanišče. Tam bi kamnoseške proizvode nakladali neposredno na ladje.

Nabrežinski kamen nadomešča železne ograje, ki so jih lastniki oddali državi za vojno industrijo. Modeli kamnitih ograj, ki jih predstavlja slika, so postavljeni v reklamne svrhe

Stari, leseni »žerjale« za dvigovanje. Pogon je danes elektriten.

Vrh nabrežinskega kamnoloma, kamniti bloki dobijo tu prvo obliko. V ozadju kupi drobirja, ki odpade pri obdelovanju kamna.

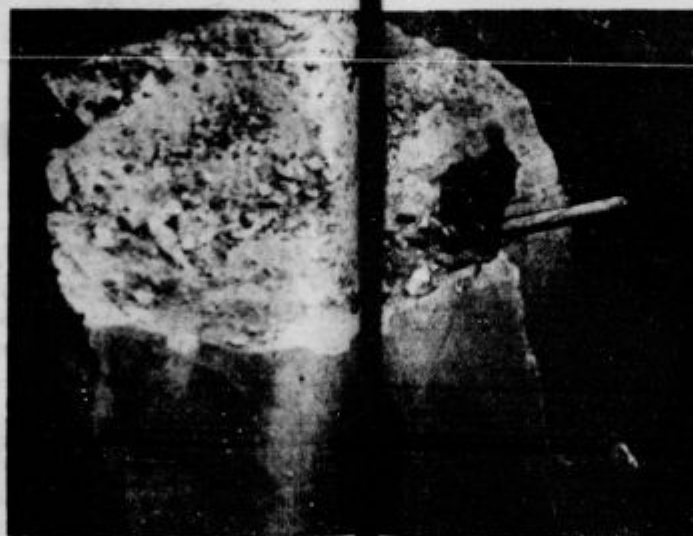

Prelepo znamenje sredi kraškega polja iz nabrežinskega kamna.

imperija pričajo o tem. Največji kamnolom v Nabrežini, ki je bil že v tisti dobi odprt, se že zdaj imenuje »rimski kamnolom« (Cava Romana). Od srednjeveških zgradb, ki so sezidane iz nabrežinskega kamna, je omembe vredna oglejska bazilika, ki jo je zgradil patriarh Popon ob koncu prvega tisočletja. Sicer pa so v srednjem veku nabrežinske kamnolome le malo izkoriščali. Šele z otvoritvijo južne železnice je prišla delavnost v nabrežinske kamnolome. Gradbeni razmah Dunaja, Budimpešte, Prage, Trsta in drugih mest je pripomogel, da se je kamnoseška industrija v Nabrežini vsestransko razvila.

V starih časih je bilo sekanje (kaviranje) kamna in njegove obdelava zelo primitivna. S kladivom v roki in z zagostami so kamnoseki lomili kamnite sklade ter jih z ročno silo s pomočjo škripcev in vreten vlekli iz kamnoloma v klesarske delavnice. V današnji dobi jim lajša delo sodobna tehnika s svojimi stroji, ki jih goni električna sila. V kamnolomih prevrtajo kamnito maso s pnevmatičnimi kompresorji, jo z žično žago dobesedno razrežejo, z velikanskimi žerjavci pa dvignejo posamezne kamnite bloke na površje. Tudi klesarji, ki nekdaj niso poznali drugega kot kladivo in dleto, se poslužujejo danes novodobnih pripomočkov za hitrejšo in bolj dovršeno obdelavo kamna. Po njihovih delavnicah brnijo razne žage: cirkularke, žage na helikoidalno žico, karborundum žage, drage diamantne žage, drdrazo stružniki, svedri, oblice in različni stroji za brušenje in likanje kamna, v klesarjevih rokah pa plešejo pnevmatična dleta, ki dolbejo po grobem kamnu, dokler se ne izlušči določen proizvod gotovih mer in oblik.

Letna proizvodnja nabrežinskih kamnolomov je znašala pred vojno okrog 25.000 kub. metrov. Zaradi odlične opreme kamnolomov pa bi se dela zvišati na preko 100.000 kub. m, kajti zaloge kamnitih skladov so takorekoč neizčrpne. S kamnarskimi izdelki so Nabrežinci zalagali vse pomembnejše kraje Italije

Ogromen blok nabrežinskega kamna na dnu kamnoloma.

Kolodvor v Vatikanu, sa katerega so tušili kamne iz nabrežinskih kamnolomov.

in ostale Evrope, pa tudi Egipta, Amerike, Indije in celo Japonske.

Nabrežinska kamnoseška podjetja so izvršila v Italiji različna pomembna dela, tako na primer v Milanu novo postajo, palačo Italijanske banke, Italijanske trgovske banke, v Vatikanu kolodvor, v Padovi novo univerzo, v Benetkah kamnite mostove po laguni iz pristanišča Marghere do Benetk, v Trstu vse palače bančnih in zavarovalnih zavodov, v Torre Viscosa nove, velikanske tovarne za celulozo, na Sveti gori svetišče, v Gorici Solkanski most, v Redipolju monumentalno vojaško pokopališče, v Oslavju vojno grobnico. Pred prvo svetovno vojno na Dunaju palačo mestne občine in druge ogromne stavbe itd.

Pred prvo svetovno vojno je delalo v kamnolomih in delavnicah do 3000 ljudi. Vsek trdk je zdaj 10.

Kamen se izvaža v surovem stanju (bloki) ali pa že popolnoma izdelan (stopnišča, stebrišča, mostišča, spomeniki, plošče za oblaganje, robniki, pragi, lijaki in razna ornamentalna dela).

Večina kamnolomov se nahaja v Nabrežini, kjer se pridobiva kamen ene vrste brez večjih razlik. So pa tudi kamnolomi v drugih več ali manj oddaljenih sosednjih krajih, ki so po večini last nabrežinskih podjetij, tako na primer v Repnu, kjer se lomi kamen, ki je trši, gostejši in temnejše barve z lepimi, značilnimi lisami; v Ursarju v Istri, kjer pridobivajo kamen, ki je trd in obenem zelo odporen napram vremenskim vplivom; v Avberju črnkast kamen, ki ima tako zvane »rože«; v Šempolaju zelo cenjen, krasen rdečkasto rumen stalaktit kapniškega izvora, ki ga domačinimenujejo »drstev« ali »drstenec«. Kubični meter tega kamna stane 2500—2800 lir.

Kamen se ne uporablja samo kot gradbeni material, temveč tudi v druge namene, tako pri izdelovanju sode, celuloze, raznih vrst stekla, za posebna jekla. Veliko se ga rabi pri

Velikansko premikalno dvigalo, s katerim dvigajo kamnite bloke iz globokega kamnoloma.

V aljina mati bo prihajala vsake tri dni pogledat hčerko... Ne more zapustiti bolnega soproga in je zaupala hčerko dojitji. Ta pa jo skrbno straži noč in dan.

Ko je Marija odšla, je za seboj zaklenila vrata.

glas izdaja zaskrbljenost in strah. Njena oči so vprašujoče upirajo v dojitjo.

»Sumim, da se pripravlja na beg,« je odgovorila zamorka s skrivnostnim glasom. »Toda bodi brez skrbi, dobro bom pazila nanjo.«

SREBRNA OPANKA

Ce bi Nadgič videla svojo malo gospodarico, bi na njej opazila veliko spremembo. Ves čas odkar se je vrnila s izleta po morju, je mrzlica ni več zapustila. In od takrat je prešlo že deset dni. Popolnoma bres moči je ležala na svoji postelji, obložena s blazinami. Po vsem obrazu je imela rdeče madeže, oči so se ji vročično svetili.

Ze stotič se je okrenila k črni sužnji in jo prosila:

»Našja, pokliči mi Nadgič!... Reci ji, naj vstopi samo za trenutek... Koliko dni je že prešlo, odkar je nisem videla več?«

Zamorka je viila čaj v skodelico, jo poslala deklici in dejala:

»Golobica moja, saj je ne morem prisiliti, da bi prišla. Boji se, da bi tudi ona zbolela... Vidiš, kako te ima rada!«

»Reci ji, da je ne bom objela, da se ne bom dotaknila niti njenih rok. Rada bi jo samo videla in ji voščila dobro jutro... Tako hladno sva se poslovili oni večer, ko sva se vrnili s Bospora... Našja, pojdi in poišči jo!«

Odločila je čašo s čajem, ne da bi ga bila pokusila.

»Izpij čaj, ljubček moj!... Preveč se vznemirjaš. Cemu si greniš življenje zaradi te sužnje, ki te prav nič ne ljubi. Sama mi je rekla, da ne mara bolnikov.«

Valja je globoko vzdihnila in odrinila skodelico, katero ji je zamorka znova ponujala. Vprašala je:

»Kaj pa dela Nadgič ves dan tako sama?«

»Nič malo ne misli nate, dušica moja... Nikoli me nisi hotela poslušati... Nadgič je hinavka in te sploh nikoli ni ljubila.«

Valja, ki se je medtem dvignila se je znova kakor brez moči spustila na blazino.

»Zakaj me mučiš,« je dejala in začela mlo jokati.

In med jokom je nadaljevala:

»Ali ne razumeš, da mi je dolgčas? Nadgič bi mi pripovedovala lepe stvari... Ce bi ona bila tukaj, bi me glava ne bolela tako zelo... Žalostna sem, ker moram biti tako sama!...«

»Ali ni tukaj tvoja dojitja, da ti streže in te zabava?«

»Ti nisi moje starosti. Našja. Ne znaš peti in igrati. Tudi ne znaš pripovedovati tako lepih povesti, kakor Nadgič...«

»Toda Safi je tako stara kakor ti in zna mnogo najrazličnejših iger...«

Toda Valja jo je nestrpno prekinila:

»Vsak dan, odkar sem bolna, mi govoriš o svoji hčerki... Nešetokrat sem ti že rekla, da hočem samo Nadgič... edino le Nadgič!...«

»Pomiri se, dragica! Glej čisto rdeča si postala... Premenljati ti moram ovitek.«

Zamorka je odvezala trak, s katerim je bil ovitek pritrjen na dekličino čelo, ga namočila v vodi in ga zopet položila deklici na glavo.

»Povej mi, Našja, ali Nadgič nikoli ne govori o tem, da bi me zapustila?... In ko bom ozdravela, ali jo bom zopet našla?...« Dekličin

»To je vendar nemogoče!... Da bi me zapustila!... eNhvalečnica!... Nehvalečnica!«

»Najbolje je, da jo pozabiš, golobica moja. Iztrgaj jo iz svojega srca... Pozneje boš lahko našla drugo, ki bo tvoje naklonenosti bolj vredna.«

»Tako zelo sem jo imela rada!«

Valja je začela govoriti o tem prijateljstvu tako kakor da bi bilo le še v preteklosti.

»Vidiš, da se nisem varala,« je povzela Našja. Valja ni ničesar odgovorila. Dvignila se je, obrnila blazino, se znova naslonila nanjo in obrnila glavo proti zidu. Imela je zaprte oči in debele solze so ji kapljale po licih.

Cez nekaj časa pa si je z odločno kretnjo posušila solze in se zopet okrenila k dojitji.

»Prav imaš, Našja,« je dejala. »Pozabiti jo moram... Mislim, da mi to ne bo težko, po tem, kar mi je storila... Nehvalečnica je in zato je ne ljubim več... Sedaj je konec... konec za vedno!... Nočem je več videti... in tudi ti mi ne smeš več govoriti o njej... Si razumela?«

»Ali boš prosila očeta, da ti poskrbi za drugo?«

»Ne... ne... tega pa nikakor nočem!... Še ne... ne morem... Drugo?... Ne!...« Nje glas je postal trepetajoč, ko je nadaljevala: »Nadgič je bila vesela, dobra in tako krotka!... Toliko časa sva živeli skupaj!... Ne želim si nobene druge več!...«

Valja je umolknila in si pokrila obraz.

Od tega dne je postala Valja silno nemirna. Neprestano je tožila, nobena stvar je ni mogla zadovoljiti. Nikoli sicer ni izgovorila prijateljičinega imena, toda vedno bolj težko ji je bilo pri srcu. Vedno pogostje je mislila nanjo in se dolgočasila...

Nekega jutra je prosila Našjo, naj ji prinese karte in se je nekaj časa z njimi igrala. Toda prav kmalu jo je ta igra naveličala.

»Tako sama sem in nobena stvar me ne razvedri,« je vsa žalostna potožila dojitji.

Zamorka je izrabila priliko in dejala s čisto brezbrzišnim glasom:

»Safiš pozna neko novo igrjo, ki te bo gotovo zanimala in bi ti jo rada pokazala.«

»Novo igrjo?« je radovedno vprašala deklica.

»Kakšno neki?«

»Ne morem ti natančno pojasniti. Grem klicat svojo hčerko, da ti sama razloži.«

Ne da bi čakala na odgovor, je stekla iz sobe. Cez nekaj hipov je že priskakljala v sobo črna Safiš s šopom kart v roki.

Mala zamorka je bila zelo živahna in kmalu se ji je posrečilo s svojimi igrami pritegniti pozornost male bolnice. Svoje igre je spremljala s ljubkimi pesmicami, katere je z veseljem poslušala.

Zvečer je dejala dojitji:

»Danes se počutim mnogo bolje. Mislim, da bom prav kmalu ozdravela.«

Toda naslednjega dne je vročina še bolj narasla in zdravnik je naročil, da mora v sobi vladati popolna mir.

Dojitja je skrbno zastrla okna. Valja pa je ležala na postelji in neprestano tožila... Zamorka je vsem v hiši strogo prepovedala, da bi se približali dekličini spalnici.

Zvečer je Valja bila vsa izmučena, toda ni mogla zaspati. Neprestano je klicala dojitjo in hotela, da ji popravi odejo in blazino.

»Oh, če bi bila tukaj Nadgič!« je vzdihnila vsa obupana.

»Nima pomena, da jo kličeš, golobčica mala. Saj veš, da ne bo prišla... Pomiri se in zaspi... Saj sem jaz pri tebi.«

Valja je ubogala in zaprla oči. Našja pa je pokleknila poleg postelje, vzela dekličine roke med svoje in jo skušala uspavati z nežnimi besedami.

»Spanček, srček moje... Zapri očke in sanjaj sladko... Glej, jaz čuvam nad teboj...«

Ko se ji je zazdelo, da je deklica zaspala, je počasi izpustila njeno roko in se tiho vlegla na preprogo poleg postelje.

Povest s kartastih planja.
Izdala M. De Carnao.

Toda Valja ni spala, čeprav je ležala čisto nepremično. Mislija je na svojo prijateljico, ki jo je zapustila in na žalostne dneve, ki jih mora preživljati v samotni... Koliko časa še leži tukaj v tej temni sobi in se dolgočasi!...

Globoko je vzdihnila in se obrnila... Po licih so ji začele polzeti debele solze. Tako zelo pogreša prijateljico. Nikakor ne bo mogla biti brez nje. Kako naj bo ves dan sama ne da bi slišala poleg sebe veselega smeha in ljubkih pesmic...

Cez nekaj časa se je nagnila k dojitji in ji dejala:

»Našja pojdi... in pokliči mi Safiš!«

XIII.

Nadgič je medtem vsako jutro čakala, kdaj jo Valja pokliče. Vsak večer pa je bila vsa obupana, ker se njena srčna želja ni izpolnila. Koliko časa bo še morala biti ujetnica?...

Vsak dan ob isti uri ji je Marija nosila hrano. Deklica jo je vsakokrat obežala z vprašanji, na katere pa je Grkinja le malokrat odgovorila.

Valja da je še vedno zelo bolna in noče videti prijateljice. Zdravnik prihaja dvakrat na dan in je videti zelo zaskrbljen.

Po takšnih pojasnilih je Marija zapuščala sobo in zaklenila vrata za seboj. Deklica je znova ostala sama. Razen Marike nihče ni prišel k njej. Uboga deklica nič ni vedela, kaj se godi okrog nje. Napeto je poslušala, če je zaslišala kakšen korak ali kakšen glas v bližini. Ponoči ni mogla spati.

Nekega večera je zaslišala po hodniku nek nenačuden ropot. Zdelo se ji je, da več ljudi teka po hodniku gor in dol. Nato pa je tri dni vladala grobna tišina. Najmanjši šum ni prihajal več do nje. Kar groza jo je bilo te čudne tišine.

Ali se nihče ne bo umislil uboge jetnice, ki je tako težko prenaša to strašno samoto?«

Ko je zvečer Marija odšla, je deklica kakor po navadi šla poskušat odpret vrata in v svoje veliko začudenje je opazila, da so odklenjena. Ali jih je Marija pozabila zakleniti? Ali pa je končno prišel dan njene osvoboditve? Kaj se je neka zgodilo? Naj bo kakor koli že, deklica se je zavedala, da je sedaj prosta. S tresočo roko je znova zaprla vrata.

Paziti je morala, da bi kdo ne opazil, da so vrata odklenjena... Lahko jo zopet zaklenejo v njeno ječo. Počakati hoče rajši, da se znoči, nato bo odšla čisto tiho v sobo svoje prijateljice. Ne bo se pustila odgnati od hudobne Našje. Na vsak način hoče priti do Valje in jo vprašati, zakaj je tako buda nanjo... In če bo treba, jo bo prosila odpustka...

Ob enajstih ponoči si je Nadgič nataknila copate in tiho eplazila iz sobe. Previdno je preoračala dolgi hodnik, ki je ločil njeno sobo od Valjine. V hodniku je vladala popolna tema in Nadgič je morala tipati okrog sebe, da se ne bi kam zadela.

Srce ji je trepetalo ob misli, da bi jo kakšen ropot mogel izdati. Kontno je dospela do vrat Valjine spalnice. Za hip ee je ustavila. Prijela je za kljuko in nekaj časa prihuškovala, zadržujoč sape.

Otolov Valja spi in najbrže tudi dojitja, ker je v sobi tako tiho. Nihče se ne gane. Ali naj zbudi bolnico? Ali ne bo Našja vsa besna zaradi tega njenega dejanja planila nanjo in jo vrgla skozi vrata?

(Dalje prihodnjik)

Mala zamorska deklica je bila živahna in zabavna.

Gospod župnik je šel že proti proti cerkvi maševat, ko je Grizelda hitela v mesto. Prijazno ga je pozdravila.

Za seboj je pustila zelen gozdič in se spomnila mladih dni, ko se je tu igrala z drugimi otroki. Spomnila se je, kako je, ko je že odrasla, nabirala to sladke jagode in suhljad, da je imela mati s čim kuriti. Na jesen je nabirala kostanj in gobe. Srečna leta so kmalu minila, že tudi v bedi in pomanjkanju. Lepih igrač ni poznala. Namesto dragih punčk, ki je mati včasih napravila punčko iz starih cunj. Danes pa gro mimo tega kraja ljubkih spominov v mesto.

Ze utrujena in lačna se je malo pred poldnevom vrnila domov.

Prvo materino vprašanje je bilo: »Kako je s službo?« Hotela je natančno vedeti.

»Dobila sem službo in bom že jutri ostala kar tam. Zaposlena bom ves dan. Dobila bom tudi hrano in posteljo. Ko bom utegnula, ves pridem obiskat. Nekaj trepet je trgala te besede. Mati pa tega ni opazila, kajti mislila je, da hčerko vznemirja skrb, biti pri tujih ljudeh.

Minula so tri leta, odkar je Grizelda živela v ciganskem šotoru. Privadila se je vsem navadam. Živela je že cigansko. Uspešili so jo za izvrstno pevko in peslako, kakor ji je bilo obljubljeno ob prvem srečanju s ciganom.

Prej lepa ko cvet, je po treh letih precej uvela. Ko se je utrujena palila nad soprogo jedi, je sedla, da si odpočije. Damjano je prinesel gosli in lok. Uglasil je strune. »Poj, moja Grizelda! Nič naj ti ne teži srca!«

Z uglašenim lokom je potegnil preko strun. In Grizelda je pela: »Kaj je ciganu največja sreča?...

Hiad temne jesenske noči je stresal že bolno telo mlade matere. Hitela je čez pokosene travnike in požete njive. Blizala se je cilju.

V naročju je trmasto zajakalo, da je prižela tesneje k sebi drobno telesce devet dni starega sinka. Oprezno je stopila pred rodno bajtico, da bi jo nihče ne opazil.

Povsod vse tiho. Lajež sosedovega psa je presekala tišino.

Ko je odložila otročička na prago, je malček glasno zajakal. Kot divjad je odrzela... Tekla je, kar so ji dale noge. Šele daleč za vasio se je prvič plašno ozrla. Izgubila je v temnem jutru...

Ker jok na pragu Strgarjeve hišice ni utihnil, so se domači prebudili. Strgarica se je nemalo začudila, ko je uzrla neobglavljeno. Odnosla ga je v vežo ter ga nasitila z mlekom. Utihiil je in zaspal.

Kljub vsem poizvedbam niso mogli ničesar zaznati o njegovih starših... Krstili so ga na ime Danilo.

Malček se je lepo razvijal in vedno bolj so je v njem kazali ciganski tip.

Ko je začel hoditi v šolo, so se otroci z gospodom učiteljem pogovarjali o svojih starših. Vsak je vedel povedati kaj lepega o svoji mamici in očetu.

Danilo se je tožen vrnil na dom stare matere. Odločivši torbo s kringami, jo je vprašal: »Mama, če nikoli mi nisi ničesar povedala o moji mami in ateku. Sosolci so vedeli marsikaj lepega povedati o svojih starših. Kje pa jih imam jaz?«

Mati se je grenko nasmehnila in pri tem pomislila na svojo hčerko, ki jo je ob blagoslovu zadnjikrat videla. Od takrat je minilo nič manj ko deset let. Dejala je: »Tvoja mamica in očka sta prav govtovo tam, kjer zabaja luna, kjer so potaplja zlato sonce; tam, kamor beže beli oblaki.« Spet je zamišljena umolknila.

Čez prag borne bajtice je stopil bradat cigan z violino v eni in z lokom v drugi roki. Zagrabil je...

Ob glasu lepo donečih strun je Danilo po žilah vzkipevala ciganska kri.

Danjano je spoznal svojega sinka, sin očeta in svojo mamico. Bilo je v ciganskem šotoru.

Kmalu so iz divje razkopane gozdne zrape odšli v daljne tuje kraje; tja, kjer je zlato sonce doma; saj tam se marsikomu mila sreča smehlja...

Štefka Franja

9

Prastara je misel, da bi človek letal po zraku. Že kralj David si je želel imeti peruti, in stari Grki pripovedujejo o nekem svojem junaku, ki si je naredil perutnice iz voska in letel iz ujetništva na otoku Kreti. Leonardo da Vinci, veliki italijanski učenjak in umetnik iz 16. stoletja, se je na znanstveni podlagi bavil z mislijo, kako bi zgradil letalo. Toda vsi ti poskusi letanja so le ostali v domišljiji, kajti znanost še ni odkrila trdnih temeljev, na podlagi katerih se je pozneje razvilo zrakoplovstvo in letalstvo. Šele mnogo let pozneje so nastopili možje, ki so te prastare želje po letanju uresničili in se dvignili v zrak, pri tem pa mnogokrat sami postali žrtve svoje vneমে

Dim, ki se dviga iznad ognja, je dal prvo zamisel balona. Dva francoska brata, Jožef in Jakob Montgolfier, sinova papirnega tovarnarja v Lijonu, sta opazovala dviganje dima ter pravilno sklepala, da bi dim, ker je lažji od zraka, lahko dvignil v zrak gotovo težo. Napolnila sta papirnat balonček z dimom. Balonček se je dvignil od stropa. S poskusi sta šla dalje. Toda balončki se niso dolgo časa vzdržali v zraku, ker je dim popolnoma izginil. Neka ženska (kadar možkim odpove, pa se vedno ženskam posreči) jima je nasvetovala, naj priveržeta pod balon krožnik, na krožniku pa naj zakurita ogenj. Zdaj je balon ostal dolgo časa v zraku. Brata sta svoje poskuse izpopolnjevala.

Medtem so tudi drugi iskali možnosti, kako dvigniti v zrak težo s pomočjo balonov. L. 1873. se je v Parizu dvignil Rozier na balonu, pod katerim je kuril ogenj. Balon se je mirno sprehal nad Parizom ter vzbudil velikansko senzacijo. Končno je balon začel na več krajih goriti in drzni letalec si je komaj srečno rešil življenje.

Velik skok naprej pomeni uporaba vodikovega plina. Vodik je namreč plin, ki je mnogo lažji od zraka. Spet sta bila dva Francoza, ki sta napolnila balon z vodikom, se dvignila nad 4000 m visoko in pri tem preletela okrog 45 km. Po tem velikem uspehu je zrakoplovstvo naglo napredovalo. Delali so se poskusi za poskusom. Ljudje so že mislili, da je prišel čas, ko se bodo mogli dvigniti na luno. Od sedaj naprej je bil vodik edini plin, ki so ga uporabljali pri balonu. Sicer so vodik poznali že nekaj let prej (odkril ga je Henrik Cavendish l. 1766.), toda uporabljati ga še niso znali. Šele poskusi bratov Montgolfier so odkrili važnost plina.

Nad sto let so baloni letali po zraku in tekmovali s pticami. Toda ptica leti tja, kamor hoče, balon pa je bil prepuščen na milost in nemilost vetrovom, ker ga ni bilo mogoče voditi. Kadar je bil balon blizu zemlje, so si pomagali s sidrom. Toda to ni bilo vedno zanesljivo sredstvo. Včasih je s sidrom vred šla v zrak streha hiše ali konica zvonika, včasih je neprostovoljno šel v zrak tudi človek, ki ga je sidro pograbilo za suknjice ali pa za tisti del telesa, kjer hrbet zgubi svoje častno ime.

Najvažnejši korak naprej v letanju po zraku pa je bil nedvomno storjen takrat, ko so začeli uporabljati motor. Še pred tem so se delali poskusi z brezmotornimi stroji. Toda ti poskusi niso privedli do nobenih uspehov. Šele takrat, ko so v letalo montirali stroj, je letalstvo nenadoma doživelo velikanski razvoj. Znanstveno pa je, da je bilo prvo motorno letalo zgrajeno že leta 1903., pa je počivalo celih 11 let. Zgodilo pa se je takole:

Prvi, ki je montiral stroj na letalo, je bil veliki ameriški učenjak Samuel Langley. Po dolgih in napornih poskusih se mu je posrečilo, da je spravil v let majhno poskusno letalo. Ohrabren po tem uspehu je zgradil pravo letalo in ga opremil s strojem. Toda ko bi moralo letalo vzleteti, je nastala neka motnja in letalo je strmoglavilo v reko. Langley se ni priživil iz stremoglavila. Toda ko se je vrnil domov, je rekel svojemu prijatelju: »Moje življensko delo je padlo v vodo.« Čez tri leta je umrl. Leta 1914. so njegovi nekdanji učenci spravili letalo

spet na prosto ter mu naredili spodaj nekatere čolne, kakor jih imajo danes vodna letala. Pilot se je vsedel za aparat, ga pognal in letalo se je brez vsake motnje dvignilo in vzletelo ko ptič. Tako je slavni učenjak zgradil letalo, ki je bilo popolnoma pripravljeno za let. Toda njegovega poleta sam ni doživel, ker je živel v prepričanju, da letalo ne funkcioniра.

Isto leto, ko je Langley doživel svoj neuspeh, pa se je posrečilo dvema Amerikancema, bratoma Wright, da sta zgradila motorno letalo in z njim odprla razvoj letalstva.

Njun oče je bil preprost protestantski župnik, sestra pa učiteljica. Oba brata sta bila v šoli zelo pridna in nadarjena učenca. Pozneje sta postala črkostavca, bavila pa sta se tudi s sestavljanjem in popravljanjem koles. L. 1896. sta začela proučevati letalstvo. Veliko sta študirala ter zraven delala že poskuse. V začetku sta poskušala z brezmotornimi letali, pozneje pa se je vse njuno proučevanje osredotočilo na motorna letala. Prišla sta na misel, da mora imeti letalo plinski pogon, kajti voda in premog sta zanj pretežka. Mnogokrat sta prišla v denarne zapreke, toda oče in sestra sta imela veliko umevanje za njune napore in ju po svojih skromnih močeh zalagala z denarjem.

Končno se jima je posrečilo zgraditi motor na notranji pogon, in eden izmed bratov je letel celih 59 minut po zraku z motornim letalom. To je bilo leta 1903., torej istega leta, ko je Langley s svojim poskusom propadel. To leto mora biti zapisano v zgodovini letalstva z zlatimi črkami, kar je rojstno leto motornega letalstva. Brata Wright sta svoje poskuse srečno izpopolnjevala. Malo pred svetovno vojno sta prišla na Francosko in tam pokazala svoj izum. Za njun poskus je vladala velikanska senzacija. Ljudje so bili večinoma zelo maloverni in precej pikrih opazk je padlo na njun račun. Zaprta sta se v barako na sredi travnika in tam pripravljala letalo za polet. Okoliški kmetje so spregovorili marsikako zbadljivo besedo. Ljudje so bili že skoraj prepričani, da s poskusom ne bo nič.

Lepega dne pa se vrata barake odpro in v njih prideta oba brata ter porivata čuden nestvor. Ob pogledu na ta nestvor so kmetje izbruhnili v gromozanski smeh ter začeli iz obeh bratov briti norce.

Toda brata sta se kaj malo zmenila za opazke kmetov. Starejši se je vsedel za aparat in se pripravil.

»Ena!« je zavpil.

»Ena!« so ga v smehu oponašali gledalci.

»Dve!« je nadaljeval.

»Dve!« so ponavljali za njim.

»Tri!« je končno zavpil Wright. Zdaj si gledalci niso upali ponoviti njegovih besed, kajti letalo se je naglo dvignilo in že brzelo po zraku kot ogromna, čudna ptica.

Ko je Wright spet pristal na zemlji, ga gledalci niso več sprejeli z nezaupanjem in z zaničevanjem. Od navdušenja so ga začeli objemati in poljubljati. Tak je pač človek. Dokler je v nesreči, si ga vsakdo privošči. Ko pa mu zasije sonce sreče, ima toliko prijateljev (bolje »prijateljcev«), da ne ve kam z njimi.

Že nekaj tednov za tem poskusom sta brata svoj aparat tako izpopolnila, da je letel s hitrostjo 60 km na uro in se držal dolgo časa v zraku.

Nekaj let zatem pa je letalstvo že nastopilo kot zelo važno orojke v svetovni vojni.

Danes je letalstvo že silno izpopolnjeno, zlasti vojno. Težki bombniki, ki lahko nesejo tudi več ton bomb, švigajo z blazno naglico 400 km na uro po nebu. Lovska letala jih seveda v hitrosti daleč prekašajo, saj znaša njihova hitrost do 600 km na uro. Človek je res postal gospodar zemlje, vode in zraka.

Kljub velikemu napredku se obeta letalstvu še vedno velik razvoj. Ne bomo sicer prišli na luno, toda doživeli bomo še marsikake presenečenja.

Ženski svet..

Dnevi pričakovanja

Prišel je zopet čas veselega pričakovanja, prazničnega razpoloženja in mzičnega pripravljavanja. Bližamo se najlepšemu in najbolj prijetnemu prazniku v letu, prazniku rojstva Gospodovega. Kolikor bolj temno je obzorje, toliko bolj se bočemo v svojem srcu in v ozkem krogu svojih domačih veseliti tega praznika, ki vliva mir v duše tistih, ki so blage volje. Naj bi nas spomin na lepo preživete praznike osrečeval skozi vse leto.

Skoraj si ni mogoče misliti: Hlepeka, ki bi se teh prazničnih dni ne veselil, ali pa da ne bi vsaj obujal spominov na zlata otroška leta, ko se jih je mogel še iskreno veseliti.

Toda ne samo v srcih, tudi na zunaj se že mnogo prej opazi priprava na božič. Gospodinjje imajo veliko posla s pospravljanjem in nakupovanjem. Kljub težkim časom si vsaka prizadeva, da bi v svojo družino prinesla vsaj nekoliko veselja. Snažen in lepo urejen dom naj pripomore k prijetnosti prazničnega razpoloženja. Pametno ravna ona gospodinja, ki začne misliti na praznike vsaj teden dni prej, da ne pusti vsega dela za zadnji dan in je potem na božični večer tako utrujena in izmučena, da s svojim nerazpoloženjem in jadicovanjem pokvari tudi drugim članom družine veselo razpoloženje.

Toda nihče tako nestrpno ne pričakuje in se tako iskreno ne veseli božičnih praznikov, kakor otroci. Kako že cele tedne prej ugibajo, kakšne darove jim bo prinesel Jezusček, kako željno ogledujejo izločena okna, ki so že vsa v znamenju bližajočih se praznikov, kako skrivnostno pripovedujejo drug drugemu o svojih željah in upih.

A kako veliko je število revnih otrok, katerih želje se ne bodo izpolnile in ki bodo na božični večer ostali praznih rok. Koliko revnih družin bo pogrešalo celo najpotrebnejše!

Ali misli, da bo mogel biti srečen, da bo vladal mir v tvoji duši, če se boš spomnila na te reveže in ti bo vest očitala, da zanje nisi ničesar storila?

Potrudimo se, da po svojih močeh priskočimo tudi drugim do tih božičnih sreč, da bomo sodelovali pri ureditvi onih besed, ki so jih angeli božji peli v prvi svetli noči:

Mir ljudem na zemlji, ki so blage volje!

Hripa

Splošno prevladuje mnenje, da je zima čas prehladov in hripa. Toda to naziranje nikakor ne odzvanja resnici. Najbolj nevarna doba za prehlad in podobne bolezni je prehodna doba iz jeseni v zimo in iz zime v spomlad. Nikakor ne povzroča prehlada mrz, mraza in vlaga, pač pa prehod iz toplega na mrz in obratno.

Kako naj se teh neprijetnosti — ki nemalo krat postanejo tudi nevarne — ubranimo?

Lahna obolenja je mogoče prav kmalu odstraniti s tem, da ostane bolnik nekaj dni v topli sobi ali še bolje v postelji. Srečda je treba paziti, da ne gre prezgodaj s peti na mrz. V takem primeru je telo še manj odporno za prehod iz toplega na mrz in ponovitev prehlada more biti čisto zelo nevarna.

Za malenkosten prehlad gotovo nihče ne bo bel v posteljo, toda zelo pametno je, če v takem primeru zaužiješ dve ali dve tableti aspirina in spojšč skodelico lipovega ali kakšnega drugega čaja, kateremu si dodala precejšno količino sladkorja in limonovega soka.

Ali se je gripe mogoče ubraniti?

Gotovo!

Najprej s pametnim utrjevanjem, s katerim pa je treba začeti še precej pred začetkom zime. Utrjen človek lažje preneha vremenske spremembe.

Sarbi, da bo dovolj oblečena, toda ne pretema.

Ke stopiš v toplem prostoru, odloži plašč tu z mlača.

51

Čevlji naj bodo vedno suhi in ne pretemi. Pozimi imej volnene nogavice.

Če si v prostoru, kjer je več ljudi, imej zaprta usta.

Če kdo poleg tebe kašlja in si ne zna položiti roke pred usta, se obrni proč od njega.

Ako pa si se kljub vsej previdnosti le prehladila, tedaj pazi se še takoj v začetku. Dokler bolezen še ni huda, jo je mogoče ozdraviti že samo s skodelico čaja. Pri resnejšem obolenju pa nikakor ne odlašaj in takoj pokliči zdravnika.

Iz starega — novo

Samospoznanje

Velika večina ljudi pravi o sebi, da je miroljubna, velikodušna, brez predsodkov, dobrsrčna in ljubezniva. In vsi so o tem tudi popolnoma prepričani. Nihče se ni o sebi rekel, ali pisal, da je zabit, muhast, jezljiv, nereden, zapravljen. Tudi v svojem srcu je vsakdo pripravljen priznati rajši sončne strani, kakor pa senčne. To je čisto človeško. Toda za soljudi je to nemalokrat smešno, ko slišijo, kakšne pojme ima kdo o samem sebi.

Posebno v zakonu je to zanimivo opazovati. Če se zakonca pripravata, drug drugemu očitata, da sta začela prepri. Oba trdita o sebi: Jaz sem miroljuben, popustljiv in uviden. Mož, ki neprestano godraja, je prepričan, da je vedno ljubezniv in dobre volje. Gospodinja, ki ji vedno zmanjka denar za vzdrževanje gospodinjstva pred časom, je nverjena, da zna dobro gospodinjiti, le če bi ji mož dal dovolj denarja.

Samospoznanje je nekaj zelo lepega. Če bi imeli vedno odprte oči in ušesa bi v svojem okolju spoznali mnogo koristnega. Če pogostokrat nastane prepri tam, kjer se prikažemo, je to znak, da z našo miroljubnostjo in popustljivostjo ni vse tako, kakor si domišljamo. Če so drugi nezaupljivi do nas, tedaj bi ne bilo odveč, ako bi se vprašali, katera izmed naših hvalevrednih lastnosti je temu vzrok. Ako se čutimo zapostavljene, bi se morali vprašati, če smo sploh upravičeni zavzemati položaj, katerega bi želeli.

Otrokovo zaupanje je nežno, kakor nežna cvetka, zato ravna s njim, kakor s cvetlico.

DAJ MI SVOJE

Jolanka SRCE Gerely

»Midva se nisva za vselej odrekli otrokom, tudi rojstva ne preprečujem, ampak se mu le previdno izognem. Menda ne boš trdila, da je vseeno, če kipar svoje delo uniči ali ga sploh ne prične.«

»Tvoje mnenje o tem vprašanju je popolnoma napačno. Poslušaj, kaj pravi o tem sv. oče: »Nobenega še tako tehtnega razloga se ne more zgoditi, da bi nekaj, kar je v bistvu proti naravi postalo naravi primerno in dobro. Ker pa je zakonsko dejanje po svoji naravi namenjeno za rod, njo in vzgojo otrok, tisti, ki mu s namenom jemljejo to naravno moč, ravna proti naravi in delajo nekaj, kar je sramotno in v bistvu nenaravno.«

Nada pripomni: »Kaj pa, če se mora mati po zdravnikovem nasvetu varovati otrok, ali je to tudi nenaravno?«

»Tedad morata zakonca živeti kot brat in sestra, če je njihova ljubezen res duhovna, bosta to žrtv tudi doprinesla.«

»Ali naj jaz prevzamem odgovornost za morebitno možovo nezvestobo. Duhovno poglobljen človek pozna toliko sredstev za obvladovanje samega sebe, da je nesmiselno trditi, da je premagovanje nemogoče.«

»Kako odlična in samozavestna žena si postala, Magda!« reče Štefka spoštljivo. »V samostanu si bila tako otroče in veselo dekletce.« »Saj sem še zedaj,« se smeje Magda. »Vesela narava te nič ne ovira, da resne stvari jemlješ resno.«

Magdine besede so le vžgale plamenček v Nadinem srcu. Toplo je pogledala svojo sošalko in dejala:

»Zdi se mi, da imaš prav. Pehamo se za srečo in se ogiblamo vsemu, kar terjá od nas trpljenje. Ti pa sprejemaš vsega srca vse, kar ti prinaša življenje. Nas je sreča doslej še vedno ogođjala... morda je tebe res obiskala...?«

XIV. Odpoved

Štefka sedi pri oknu, dela ročno delo in kramlja z mladim gospodom, ki sedi nasproti nji.

»Tako domačega se počutim, ko sedim pri vas in gledam, kako živite. Spominjate me moje matere. Tudi ona ne more sedeti brez dela. Današnja dekleta drugače sprejemajo gospode, namesto blanke imajo v rokah cigareto. V vaši družbi človek nebote pomislil na svoj dom.«

Štefka se mu prijazno nasmehe: »Tudi vi niste taki kot večina mladih gospodov. Nisem opazila, da bi bili tako navezani na dom kot vi.«

Oba sta čutila, da se njuni duši ob vsakem obisku bolj zblizujeta. Štefkin sklep, da se ne bo poročila, je blede ob mislih na lasten dom. Franc se ji je zdel resen mož, imel je tudi že lepo službo.

To popoldne sta še posebno čutila, kako sorodni sta njuni duši.

Vendar Franc ni mogel izreči odločilnega vprašanja, tudi v Štefki odgovor še ni dozorel. Oba sta se zavedala, da obljuba zvestobe ni početek prijetne igre, temveč resničnost, polna odgovornosti.

Štefka je že naslednji dan spoznala, kako prav je bilo, da si nista odkrila srca. Srečala je klepetavo sošalko Vero. »Ali je res, da ti Franc dvori?« jo vsiljivo radovedno vpraša. »Tako, ne vem, če je beseda dvori upravičena,« ji v prikriti zadregi odgovori Štefka. »Torej ne mislija resno,« polizveduje Vera, »saj sem si mislila, da protestanta ne boš vzela.« »Protestanta,« kričnje Štefka osuplo. Besede jo zadenejo v srce, a se hitro zbere, da bi Vera ničesar ne opazila. Pod pretvezo, da ima še mnogo opravkov, ji uide.

Doma se zapre v svojo sobo. Vest, da je Franc protestant, jo je bolela.

Štefka pomisli: »Ali je vprašanje vere res tako odločilno?« Njeno srce se je že tako oklenilo Franca, da se je uprla vsa njena notranjost, ko so se v trenutku sopes porušili njeni načrti.

(Nadaljevanje prih.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Matevž Ravnikar

Kodil se je 20. septembra 1776 na Vačah pri Litiji, kraju, znamenitem po starodavnih keltskih izkopaninah. Njegov oče je bil kmet in krojač. Prvi pouk je dobil od domačega duhovnika Gregorja Stendlerja, ki je kmalu spoznal, da je Matevž nadarjen fant in je zato pregovoril očeta, da ga je dal v ljubljanske šole. V Ljubljani se je Matevž slabo godil, dokler ni dobil v tretjem gimnazijskem razredu vladne podpore. V sedmi šoli pa je postal domači učitelj v rodbini kranjskega deželnega glavarja grofa Hohenwarta, prednika poznega avstrijskega ministrskega predsednika grofa Hohenwarta, s katerim so sodelovali konservativno usmerjeni Slovenci. Gimnazijo je dovršil kot najodličnejši dijak leta 1799. In je nato vstopil v bogoslovje. Med bogoslovci se je Ravnikar tako odlikoval s svojim znanjem, da je postal po dovršenem drugem letniku ponavljalec za cerkveno zgodovino in hermeneviko (način, kako razlagati sveto pismo). Služba ponavljalca ali korejsetitorja je bila zel oddilčna in je odgovarjala nekako službi današnjega vseučiliškega asistenta.

Že po tretjem letu so posvetili Ravnikarja za duhovnika; novo mašo je pel v ljubljanski stolnici. Že naslednje leto je postal profesor dogmatike (znanost o verskih resnicah) in prefekt semenišča. Tri leta pozneje je postal profesor veroznanstva na liceju (sedanja sedma in osma gimnazija) in dve leti nato podravatelj bogoslovja. Ko se je ustanovila za francoske okupacije slovenskih dežel v Ljubljani višja šola, kjer so se učili predmeti, ki se danes uče na univerzi, je bil Ravnikar imenovan za njenega kancelarja. Ravatelj šole pa je bil poznejši goriški nadškof Jožef Balant (Walland). Ravnikar je predaval dogmatiko, Drugi profesorji so bili Balant za cerkveno zgodovino in naravoslovje, Dolinar za državljansko pravo, Anton Meizer za anatomijo in fiziologijo (zdravniške vede), Schmidt za patologijo (nauk o boleznih), Krsnik naravoslovje, Hladnik prirodopisje, Kunc za matematiko in Kos za modroslovje. Po odhodu Francozov je dobil Lambergov kanonikat pri ljubljanski stolnici. Leta 1823. je postal ravatelj in vodja bogoslovja, leta 1827. pa duhovski in škofski nadzornik pri tržaškem namestništvu, kamor je šel zelo nerad zaradi drugih prijateljev v Ljubljani. Ponudili so mu tudi škofjski sedež v Tarnovu v Galiciji, pa ga je odklonil zaradi svojega očeta, ki ga je imel do smrti pri sebi in ki ne bi zmoget dolgega potovanja v maloznano deželo.

1830. leta je dobil nov delokrog; imenovan je bil za škola združene tržaško-koprške škofije in se trudil zlasti da bi povzdignil izobrazbo duhovščine — med revnejše duhovnike je delil knjige — jo vzpodbujal k vestnemu delu. Revnejše duhovnike je tudi gmotno podpiral. Njegova oporoka kaže, kakšen dobitnik je bil za preprosto ljudstvo. Umrl je 20. novembra 1845 devet in šestdeset let star.

Zanimanje za slovenščino je vzbudil v Ravnikarju najbrž Čop in njegovi prijatelji. Ravnikar se je že zelo zgodaj začel zanimati za slovensko slovenstvo. Kljub mnogim službenim poslom si je pritrgal časa, da se je likal v slovenščini, ki jo je kmalu znal bolje pisati, kot marsikdo njegovih sodobnikov. Vedel je, da potrebuje preprosto ljudstvo v jasni in preprosti slovenščini pisanih knjig za nabožno in svetno omiko, zaradi tega je napisal štiri nabožne in dvoje škofskih knjig, ki pa so bile deloma prevedene. Prva je prevod Gallove nemške knjige »Prilpomočnik Boga prav spoznatik, ki je izšla leta 1813. Druga je »Sveta maša ino kerščansko premišljevanje iz leta 1813., ki je prevod francoskega izvirnika pisatelja Mélanguya. Prvi je to delo prevedel prošt Gollmayer leta 1783. Ravnikar je bistveno popravil prevod, posebno skrbno so prirejeli del iz sv. pisma. Knjiga je doživela 16 izdaj! Glavno Ravnikarjevo nabožno delo pa je prevod bavarskega pisatelja Krištofa Smida »Zgodbe ev. pisma za mlade ljudi. V predgovoru zadnjih dveh knjig govori o tem, da je treba pisati slo-

venščino lepše kakor doslej, da je treba slovo dati marsikaterim tujkam itd. Četrto nabožno delo je »Kerščanski katoliški nauk« iz leta 1822. Za šole je napisal »Abecednik za šole na kmetih« (leta 1816.) in »Male povesti za šole na kmetih« (leta 1816.).

Prva in največja zasluga Ravnikarjeva je ta, da se je trudil pisati po prosti, nepopačeni narodni govorici. Preden je napisal kak stavek, ga je pretresal na vse strani, ali ga razume slovenski kmet, kateremu ni znan noben drug jezik, kakor njegov materin.

Ravnikar je bil sodobnik Vodnika, Prešerna, Kopitarja, Čopa. Marsikomu se bo čudno zdelo, zakaj je bil Ravnikar pomemben s svojimi šestimi knjižicami molitev in beril, ki so bile še povečini prevedene in to v času, ko smo Slovenci dobili visoko umetno pesništvo (Prešeren), znanstvene slovnice slovenskega jezika (Kopitar), ko se je začela kritično presoja domačega zgodovinarja in je začela stopati slovenščina na plan v uradih, šolah, v gledališču in tiskopisu. Odgovor na to vprašanje je podan že zgoraj. Ravnikar je pisal tako lepo slovenščino, da ga po pravici štejejo za očeta pravilne slovenske proze. Slavni jezikoslovec Miklošič je v svojih znanstvenih razpravah posebno rad navajal zgled iz Ravnikarjevih knjig, kar dokazuje, kako visoko je cenil njegovo slovenščino. Mnogi slovenski pisatelji tistega časa so pisali težko umljivo slovenščino, ki je preprosti ljudje sploh niso razumeli. Tudi niso bili vsi duhovniki večji domačega jezika. Pridige slovečega jezikoslovca, stolnega kaplana ljubljanskega Franca Metelke so bile zato tako dobro obiskane, ker je pridigal Metelko v čisti in umljivi slovenščini.

Ravnikar je tudi sodeloval pri prevajanju svetlega pisma, ki so ga nameravali izdati janznisti (krivoverska struja, znana po svoji strogosti, ki je imela močno zaslobo v takratni kranjski duhovščini). Ko je bil dovršen Japjev prevod svetega pisma, so nameravali janznisti prevesti nanovo vse sveto pismo. Knjige starega zakona so nameravali prevesti iz hebrejskega izvirnika, knjige novega zakona pa iz grškega izvirnika.

Ustanovila se je posebna komisija, ki je pričela leta 1810 delovati. Glavna sodelaveca pri podjetju sta bila Ravnikar in dr. Jakob Zupan. Vendar se pa zamisel celotnega prevoda sv. pisma takrat ni uresničila. Ravnikar je zapustil rokopis petih Mozesovih knjig, ki je služil poznejšim prevajalcem sv. pisma v slovenščino.

Z dr. Zupanom sta nameravala izdati prevod sv. pisma v posebnem pomožnem škopisu, na katerega Ravnikar ni nikdar nehal misliti. Ravnikar je bil tudi tisti, ki je Metelka pripravil, da je sestavil lasten škopis, tako imenovano »metelčico«, ki je vzbudila veliko prepričev.

Ravnikar se je leta 1821. udeležil shoda slovanskih jezikoslovcov na Dunaju, ki so namerjali osnovati vzajemni pravopis za vse Slovence; udeležili so se tega shoda zraven Ravnikarja še Dobrožlj, Kopitar, Metelko, Kalister in Blakar. Shod ni rodil zaželenega uspeha.

Ravnikar je skrbel tudi za slovensko šolstvo. S Kopitarjevo in Čopovo pomočjo je izposloval pri oblasteh stotico slovenskega jezika v Ljubljani. Tako je postala slovenščina 1817. leta obvezen predmet za bogoslovce, a pouka so se udeleževali tudi dijaki iz liceja. Poučeval je Metelko.

Posledica te stotice je bila, da je začenjala mlajša duhovščina v lepšem in čistejšem jeziku govoriti s prižnice in da so v lepšem in pravilnejšem slogu pisali knjige. Skrbel je tudi za nižje šole in je poskrbel, da so se po odhodu Francozov dajale otrokom po dajeli slovenske učne knjige.

Ravnikar je s svojim delom uresničil Kopitarjev program, da je treba postaviti književni jezik na temelj žive ljudske govorice.

Čitaj in širi »Domoljuba«!

Dot skozi stoletja

Da bi pomiril neurejene težnje Jožeta II., se je Pij VI. kar sam osebno podal na Dunaj k cesarju. Cesar ga je krasno sprejel, obljubil vse, naredil pa nič.

Najbolj značilna za konec 18. stol. je borba proti jezuitskemu redu. Vsi pokreti, od racionalizma pa do prosvetljenstva, so si bili edini v sovratvu nasproti jezuitom, ker so videli v njih najmočnejši branik papeštva. S progonom je zabel portugalski kralj Jožef I., ki je pregnal jezuite iz svoje države leta 1759. Posnemala sta ga Ludovik XV., francoski kralj in Karel III., španski kralj leta 1762. Za njimi so storili isto tudi drugi vladarji. Vladarji so pritiskali tudi na papeža, da bi odobril njihovo ravnanje. Benedikt XIV., plemeniti značaj, v to ni privolil. Omejil se je le na vizitacije jezuitskih hiš na Portugalskem. Njegov naslednik Klemen XIII. pa se je energično postavil zoper zahteve vladarjev in jezuitski red še enkrat potrdil. Ni bilo pa tako s Klemenom XIV. Ta se je zbal groženj vladarjev in jezuitski red razpustil leta 1773.

1. junija 1762. je pogumil Klemen XIII. pisal francoskemu kralju, da bo borba proti jezuitom spodkopala bla cerkveni in svetni oblasti in vrgla države v objem brezboštva. Ni se motil. Revolucija je bila že pred vrati, in vladarji sami so ji pripravliali pot.

»Zadnji papež«

»Zadnjega papeža« so nekateri imenovali Pija VI., ko je umrl kot Napoleonov jetnik na Francoskem 29. avgusta 1799. In v resnici. Cerkev ni bila nikoli bolj ogrožena kakor takrat. Pod dolgo vladjo Pija VI. so nasprotniki Cerkve narasli. Cerkev so rušili galikanci, rušili jo janznisti, rušili so jo brezbožni filozofje. Zadržanje vladarjev je grozilo, da se bodo skušali posamezni narodi versko osamosvojiti in cerkev nacionalizirati. Prav tako se je skušalo iz Cerkev napraviti neko demokratično ustanovo. Zlasti pa so naredili ogromno škodo francoski filozofje z Voltairejem in Rousseauxom na čelu.

Revolucionarni duh, ki je pogljal svoje korenine na Španskem, se ni omejil samo na to deželo, ampak je prodrl tudi povsod drugam. K temu je zlasti pripomoglo zmagovito francosko orojke, ki je zasedalo seme revolucije. V takih okoliščinah se je moral boriti Pij VI. proti brezverstvu. Nasproti krivoverstvu nepopustljiv, pa je bil zelo mehak, če je šlo zato, da bi preprečil vojno. Leta 1799. je bil prisiljen zapustiti Rim in zbežati. Končno ga je Napoleon kot ujetnika peljal na Francosko, kjer je umrl v starosti 82 let.

Papež je bil mrtev, kardinali raztreseni, duhovniki preganjani. Zdelo se je res, da je bil to zadnji papež. Toda sedem mesecev zatem so kardinali izvolili v Benetkah naslednika Pija VII. Pij VII. je bil mlajši značaj, toda svojo službo je vršil odločno in neustrašeno. In takega papeža je Cerkev potrebovala nasproti Napoleonu.

Pravo zmagovalstvo je bilo za Cerkev, ko se je Napoleon odločil, da upostavi katoliško Cerkev na Francoskem. Prav tako je bilo pravo zmagovalstvo za papeštvo, ko se je Napoleon začel pogajati za konkordat s Cerkvijo. Napoleon je sicer skušal izrabiti konkordat za lastne koristi, toda vendar se je spretni diplomaciji posrečilo, da se je sklenil ugoden konkordat. Galikanizem francoskih škofov je bil s tem razet v polno.

2. decembra 1804 je papež privolil tudi v to, da je bil sam osebno navzoč pri kronanju Napoleona v Parizu. Sicer si je Napoleon sam postavil krono na glavo, papež ga je le mazilil. Toda vendar je to pomenilo priznanje duhovne podlage svetne oblasti in priznanje papeške najvišje oblasti.

Kmalu nato pa je izbruhnila odkrita borba med Napoleonom in papežem...

2. februarja 1808 je bil Rim zaseden, papež pa ujet v Kvirinalu 10. junija 1809 je po rimskih zidovih bil nabit odlok o priključenju rimske države k cesarstvu, na vratih rimskih cerkva pa je bil nabit odlok o izločenju »proparjev cerkvene imovine«. 5. julija so Napoleonove čete vdrle na Kvirinal in odpeljale papeža kot jetnika na Francosko.

(Nadaljevanje prih.)

ZA NAŠE MLAJŠE

PRIREJENO PO STEVENSONU

Zaklad na otoku

Slivar ni bil navaden človek. Mornarji so šepetali, da je moral biti iz boljših krogov in da je izobražen. Ni bil samo učen, kakor kakšen profesor, bil je tudi silno močan in pogumen, zato so ga vsi spoštovali in se ga bali. Imeli pa so ga na svoj način tudi radi, ker je bil vedno pripravljen storiti komu kakšno uslugo.

Z Jankom je bil vedno zelo ljubezniv in ga je prijazno sprejel, kadar je prihajal k njemu v kuhinjo, ki je bila izredno snažna in lepo urejena. Ponve in skleda so se lesketale. V nekem kotu pa je visela kletka s papigo.

Tej papigi je Slivar dal ime zloglasnega poveljnika morskih roparjev, kapitana Flinta. Sedaj

»Kaj je novega, kapitan Flint?« je vprašal Slivar papigo

ni več tajil, da je kapitana poznal, da je dolgo časa živel z njim in da je v njegovi družbi marsikaj doživel.

»Kaj je novega, kapitan Flint?« je Slivar vprašal papigo.

»Puške in topovi! Puške in topovite je kričala papiga, doktor Slivar ni pokril kletke s prtom.

»Ta ptič ima najmanj sto let,« je pripovedoval Janku. »Papigo žive po več sto let. Najbrže niti hudič ni videl toliko grozodejstev, kot jih je videl ta ptič. Ni bil samo s kapitanom Flintom, pač pa še z drugimi morskimi roparji. Prepotoval je cel svet, videl mnogo bojev. Zato pa kriči o puškah in topovih. Noben vojak ni povohal toliko smodnika kot on. Kajte, kapitan Flint!«

»Vrzite sidro! Vrzite sidro!« je začela kričati papiga.

»Kako ljubezniv ptič!« je vzkliknil Slivar. Mnogo ljubeznivejši je od kapitana Smolarja.

X.

Jankovo odkritje.

Ceprav je bil kapitan Smolar zelo pazljiv in sta mu pri nadzoru pomagala graščak in doktor Kopač, je med moštvom bilo vsak dan manj discipline, tako da se je dan dan bati, da bo prišlo do upora.

Nekega večera se je Janko spravil v nek prazen sod, ki je stal na krovu in bi bil v njem kmalu zaspal, ko je nenadoma zaslišal v bližini neke glasove. Dvignil se je nekoliko in pozorno poslušal.

Bil je Slivar z nekaterimi drugimi mornarji, ki so se pogovarjali, kako se bodo polastili ladje, kakor hitro dospejo v bližino Zakladnega otoka.

»Graščaka in zdravnika bomo prisilili, da nam izročita zemljevid in ves zaklad kapitana Flinta bo v naših rokah,« je dejal Slivar in vsi ostali so mu pritrdjevali.

»A kaj naj storimo s kapitanom, z graščakom in z zdravnikom, kakor hitro se nam naš načrt posreči?« je vprašal eden izmed mornarjev.

Bil je Slivar z nekaterimi tovariši...

»Izpostavili jih bomo na kakšnem samotnem otoku ali pa jih razkosamo. Saj bi tudi kapitan Flint ne ravnal drugače.«

»Najbolje je, da jih spravimo s sveta. Mrtvi ne govorijo,« je pristavil drugi.

»Počakajmo torej na ugoden trenutek,« je zaključil Slivar. »In ko bo prišel, bomo udarili brez usmiljenja...«

Janko se v svojem skrivališču skoraj ni upal dihati. Trepetal je od groze ob misli, da bi ga roparji mogli najti.

Ti pa so se še nekaj časa tiho pogovarjali. Dečku se je posrečilo slišati le to, da pri zaroti niso udeleženi vsi mornarji. Bilo je še nekaj zvestih mornarjev in to je dečku vilo novega poguma.

Mornarji so se še vedno pogovarjali, nato pa so začeli piti na zdravje kapitana Flinta in Slivarja ter si napivali za srečen uspeh njihove zarote.

Prav tedaj je neka svetloba prodrla v sod, v katerem se je skrival Janko. Deček je pogledal kvišku in spoznal, da je vzel mesec.

Prav v istem hipu pa je stražnik zaklical z vrha jambora:

Vsi mornarji so stekli na drugo stran krova, da bi videli Zakladni otok. Janko pa je izrabil ta trenutek in je prilezel iz svojega skrivališča.

Deček je pogledal kvišku in spoznal...

XI.

Vojni posvet.

Ko je izšel mesec, se je dvignila megla, ki je do sedaj zakrivala obzorje in v daljavi sta se na jugozahodu prikazala dva grička, ki sta bila le nekaj milj oddaljena drug od drugega. Kmalu se je za tema pokazal še en grič, čigar vrh pa je bil še zavit v meglo.

Janko je vse to videl kakor v sanjah, ker si še ni opomogel od presenečenja, katero je pravkar doživel.

Nenadoma je zaslišal kapitana, ki je mornarjem nekaj ukazoval.

Cez nekaj hipov je ladja že plula v smeri proti otoku.

»Ali je kdo izmed vas že kdaj videl ta otok?« je kapitan vprašal mornarje.

»Jaz ga poznam,« je dejal Slivar; »ko sem bil kot kuhar na nekem trgovskem parniku, je ta nekoč tukaj pristal, da se preskrbi z vodo.«

Ladja je že plula v smeri proti otoku...

Jasno je bilo, da je lagaj; kajti res je bil tu, toda ne s trgovsko ladjo, pač pa v družbi morskih razbojnikov.

»Pristanišče je za onim-le otočkom, ki se imenuje Otok okostnjakov. Ta otok je bil nekoč zatočišče morskih razbojnikov. Neki mornar, ki je bil z menoj na ladji, o kateri sem vam prej govoril, mi je povedal vsa imena, ki so jih morski razbojniki dali gričem, dolinam in zalivom na otoku. Oni mornar je namreč dal časa živel v družbi z njimi. Z najvišjega griča je zelo lep razgled. Tu so morski razbojniki imeli opazovališče, odkoder so opazovali, če se bliža kakšna ladja, katero so potem napadli.

»Imam zemljevid tega otoka,« je dejal kapitan Slivarju. »Pridite, Slivar, in si ga ogledajte, če je dovolj natančen in če so imena na njem pravilno označena.«

Zemljevid, katerega je imel kapitan, je bil točen posnetek onega, katerega je Janko našel v kovčku starega pomorščaka. Bil so na njem označeni vsi griči in vse ostale podrobnosti, le trije križi so manjkali in opazke, ki so na pravem zemljevidu bile napisane z rdečim črnilom. Ceprav je bil Slivar nad to ugotovitvijo silno razočaran, se je vendar znal premagati in ni svoje nevolje niti najmanj pokazal.

»Da, gospod,« je dejal kapitanu, »to je točen zemljevid otoka in še celo zelo dobro izdelan. V bližini otoka je zelo močan morski tok in če hočete pristati, je bolje, da se ne približate od strani.«

(Nadaljevanje prih.)

ČEVJAR IN FIŽOLČEK

(Dalje.)

Barbka same radovednosti ni mogla spati. Komaj se je zdanilo, že je bila pokonci in je odhitela v hlev. Čudo prečudo, ali je imela kaj gledati! Pod oslom je bil poln kupček samih svetlih cekinov. Barbka jih je začela pobirati, natlačila si jih je polne žepa in še jih je ostalo za dobršen predpasnik. Do zadnjega vse je pobrala in odhitela z njimi v hišo.

»Ljudje božji«, je budila svojo družinico, »poglejte, kaj sem dobila! Sami cekini! Zdaj je naše revščine konec, nikoli več nam ne bo hudo.«

»Kaj bomo z njimi, mama?« so spraševali otroci.

»I, kaj lepe obleke vam kupim, da boste pravi gospodje, nihče v vasi ne bo tako imeniten kot vi. In še vsega drugega boste dobili,

kar boste hoteli. Veselite se, zdaj se nam bo dobro godilo!«

Bahači

Kakor je Barbka rekla, tako je storila. Odšla je v mesto in nakupila tam najlepših oblek zase in za otroke. Odsej je hodila le še v svilu in baržunu po vasi. Tudi otroci so se napihovali, se prevzetno sprehajali po važki cesti in zmerjali druge otroke: »Taka beračija! Poglejte nas, kako smo gospodski!«

Otroci so jih zavidno gledali in prosili: »Dajte še nam kaj. Saj je vsega preveč za vas.« Oni pa so prevzetno odgovarjali: »Nič To je samo za nas. Mož v oblakih je samo nam dal te dobrote.«

Nekega dne je Barbka stala pred svojo hišico, jo ogledovala, zmajevala z glavo in rekla: »Hm, ta hiša je tudi preberaška za nas, zdaj ko smo tako imenitni. V mesto pojdem po zidarje, da nam postavijo novo hišo; kaj hišo, celo palačo moramo imeti. Saj imamo s čim plačati.«

Čevljarček sprva o tem ni hotel nič slišati, pozneje pa se je le vdal: »Naj bo,« je

rekel, »le fižolovke pred hišo se mi ne smeš dotakniti. Ta nam je prinesla srečo. Če bi jo posekal, bogve kaj bi bilo z nami. Naj raste in nas spominja na hude čase, ki smo jih preživeli.«

Barbki sicer te besede niso bile kaj všeč, vendar se je vdala. Odpeljala se je v mesto in se vrnila z množico zidarjev, tesarjev in drugih delavcev. Kmalu je stala namesto borne hišice ponosna hiša in čevljarčkova družina se je preselila vanjo. Le fižolovka pred hišo je še rasla, ker je tako hotel čevljarček.

Nevihta

Barbka je bila zdaj zadovoljna. Imela je vse, kar si je pozelela. Kadar ji je zmanjkalo denarja, je šla v hlev, obesila mošnjo oslu na rep in kmalu so se ji zopet denarnice napolnile s svetlimi zlatniki. Razsipno je šarila z njimi. Kupila si je svetlo kočijo in se v njej vozila v mesto ali pa si je iz mesta povabila prijateljev, ki jih je imela zdaj vse polno, in jih je razkošno gostila. Ničesar ni manjkalo v njeni hiši.

Le ena reč ji je grenila življenje. Fižolovke pred hišo ni mogla videti. Kadar koli je prišla iz hiše ali je šla v hišo in je za-

gledala skromno rastlino, vselej se ji je zmračilo lice. Naganjala je čevljarčka, naj jo vendar poseka, toda čevljarček je bil trden in se ni vdal. Še slišati ni hotel o tem,

Tedaj se je Barbka nekega dne razjezila in si je rekla na tihem: »Kakor hočeš. Jo bom pa sama odstranila.« Vzela je sekiro in je fižolovko spodaj na skrivaj obsekala, da se ni prav nič videlo. »Tako se bo posušila, pa naj potem čevljarček pomaga, če more, in jo zopet spravi v življenje, da bo rasla.« Vesela je nato odšla v hišo in se skri-
vaj muzala čevljarčku.

Tistega popoldneva pa je nastala strašna nevihta. Dež je lil kakor iz škafa, bliskalo je, da je jemalo vid, vmes pa treskalo, da se je še mogočna čevljarčkova hiša stresala.

Popotnik

Barbka je bila s svojo družino v hiši. Zadovoljno si je mela roke in govorila: »Naj le lije in treska, nam tudi najhujša nevihta nič ne more. Naša hiša je trdna, hvala Bogu, da jo imamo.«

Sredi najhujše nevihte, ko je šlo že na noč, pa je mahoma potrkalo na vežne duri. »Kdo je?« se je oglasila Barbka iz hiše. »Jaz, ubog popotnik. Usmilite se me, dobri ljudje! V tej nevihti ne morem dalje in noč se že dela.«

Barbka pa je jezno odgovorila: »Ne bo nič. Kar dalje hodi. Naša hiša ni za berače!«

Nekaj časa je bilo vse mirno, nato pa je zopet potrkalo in isti glas je zopet prosil: »Usmilite se, dobri ljudje, ubogega popotnika!«

Barbka je bila še bolj jezna: »Kar dalje se spravite! V našo lepo hišo ne sprejemamo beračev. Vse bi nam pomazali.«

Za hip je bilo vse tih. Nato pa je zopet potrkalo in isti glas je zopet še mileje zaprosil: »Usmilite se, dobri ljudje, ubogega popotnika!«

Barbko je prevzela jeza. »Če se mi takoj ne spraviš, potepin beraški, te bom z metlo spodila z našega praga!«

Čevljarček se je prestrašil in je miril Barbko:

»Nikar ne podi reveža od praga! Ali se ti nič ne smili?«

Odrnil je Barbko od vrat in jih odprl. Zunaj pa ni bilo nikogar več, popotnik je že šel po cesti. Čevljarček ga je klical nazaj, toda mož se ni hotel vrniti.

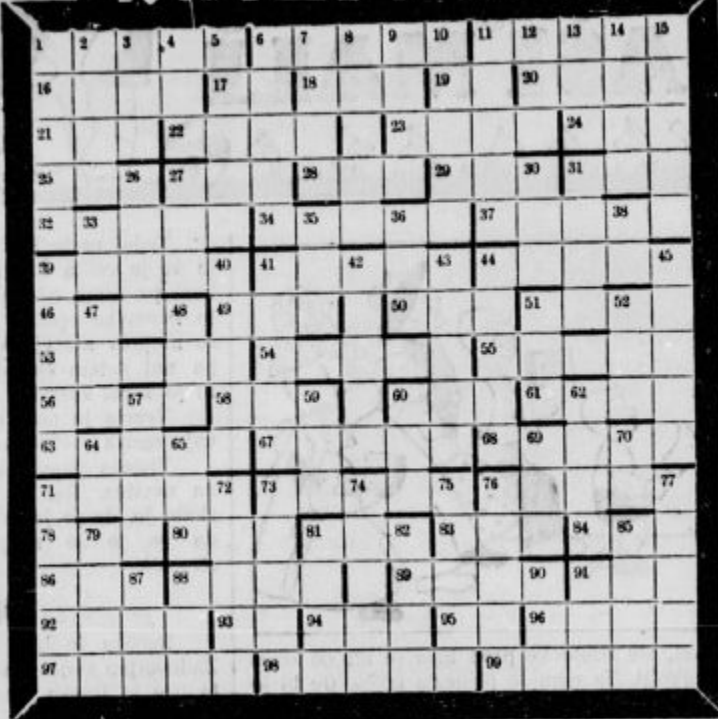
Samo enkrat se je še ozrl in žalostno pogledal čevljarčka. Takrat se je ravno zabliskalo in čevljarčku se je stisnilo srce. Spoznal je moža.

»Moj Bog,« je rekel, »saj to je bil naš dobronik, mož s fižolčkom, ki nam je dal prt in mošnjo. Gorje nam, ker smo ga napodili!«

Barbka je začudeno pogledala moža, čez čas pa je rekla: »Eh, naj gre, kamor hoče. Zdaj imamo vse, kar rabimo, njega več ne potrebujemo. Pojdimo rajši spat!«

(Konec prih.)

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. Dan v tednu, 6. nauk o lepem vedenju, 11. trda snov (drugi sklon množine), 16. prvi človek, 17. predlog, 18. vrtna hišica, 19. italijanska nikalnica, 20. izraz za lepoto, 21. športna panoga, 22. mesto v južni Arabiji, 23. del telesa, 24. oblika glagola dati, 25. navadni števniki, 27. kesa, 28. veznik, 29. del rastline, 31. oblika osebnega zaimka, 32. del lovišča, 34. severno ameriški rod Indijancev, 37. kraj blizu Kamnika, 39. cesta v starem delu Rima, 41. rokodel, 44. pozdrav, 46. gorenjski izraz za ovinec, 49. domača žival, 50. značilnost za govedo, 51. ogenj Janeza Krstnika, 53. grška črka, 54. znano petrolejsko mesto pod Kavkazom, 55. odvodna žila, 56. množina kakšne snovi, 58. kot nit tanka stvar, 60. sestavni del parnega stroja, 61. izraz pri telovadbi, 63. kontinent, 67. pripadnik evropskega naroda, 68. Pozorišče bojnih iger, 71. zli duh, 73. kos pohištva, 76. orientalska riževa jed, 78. del glave, 80. velika lesena posoda, 81. živali, 83. orožje, 84. del sobe, 86. lesen izdelek, 88. svetopisemska oseba, 89. oblika pečene kruha, 91. izraz pri namiznem tenisu, 92. obcestna rastlina, 93. staroslovanska pijača, 94. naplačilo, 95. oziralni zaimek, 96. kraj na Dolenskem, znan po prazgodovinskih najdbah, 97. dvorni služabnik, 98. del njive, 99. država v Aziji.

Navpično: 1. Latinsko ime za očeta, 2. navadni števniki, 3. kazalni zaimki, 4. žensko ime, 5. pes z dolgo dlako, 6. mesto v Rusiji, 7. nebesno telo, 8. Odisejeva dežela, 9. izraz pri kartah, 10. Zgodovinski zapiski, 11. Del konjske opreme, 12. pesnitev, 13. svetnik, 14. moško ime, 15. druga beseda za namero, 26. starogrški pesnik, 27. preprosto leseno orožje, 30. kakšen je kamen?, 31. druga beseda za pogled,

33. pesnitev, 35. zemeljska točka, 36. druga beseda za čarovanje, 38. vstavi: L. J., 39. poseben vonj, 40. grič pri Beogradu, 41. služabnik, 42. ne sme manjkati v trgovskih pismih, 43. moško ime, 44. žensko ime, 45. japonsko mesto, 47. oblika glagola imeti, 48. turški plemenitaš, 51. vrtna ptica, 52. srbohrvatski kazalni zaimki, 57. kmetijsko orodje, 59. morska žival, 60. prebivalec južne Afrike, 62. pripadnik izumrlega naroda, 64. predlog, 65. tibetansko govedo, 69. Latinska kratica na nagrobnikih, 70. predlog, 71. ptica roparica, 72. brez njega nam puška ne koristi, 73. druga beseda za obleko, 74. polletna evetlica, 75. starogrška pokrajina, 76. druga beseda za smrt, 77. stara dolžinska mera, 79. poljsko orodje, 81. nevarna reč v gorah, 82. reka v Srbiji, 85. del daljnogleda, 87. vrsta oljnatih barv, 88. otroška beseda za očeta, 90. rimski pozdrav, 91. vas pri Ljubljani.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pljache Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11:40, po pošti L. 16:—, 2 zavitka po pošti L. 30:—, 3 zavitki po pošti L. 43:—

Prodaja Drogerija Emena

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Preiskušeni redilni prašek

„Redin“ za prašiče

Pri malih prašičkih pospejuje Redin prašek hitro rasti, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se z udovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5:—, po pošti L. 9:—, 3 zav. po pošti L. 19:—, 4 zav. po pošti L. 24:—. Mnogo zahvalnih pism. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Naročniki iz Tršavske in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Črni gaber

kupim

vsake množine po ugodni ceni

Ponudbe je potrebno poslati takoj na upravo „Domoljuba“ pod številko 13152.

Novomeška podružnica »Slovenec« se je preselila v knjigarno Krajec na Ljubljansko cesto. Naročniki »Domoljuba« lahko v podružnici poravnajo naročnino za prihodnje leto. V podružnici dobijo tudi »Slovenec« koledar in »Slovenec« knjižice. Za božič zlasti pripravljamo poslednje tri knjižice: Pravljice, Mož, ki je oropal mesto in Pokojni župnik Kampens. V podružnici se sprejemajo tudi oglasi za vse naše liste.

Slivovko, hruševce, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov slivovke, hruševca, pelinkovca ali ruma stane L. 15:—, po pošti L. 21:—, 2 steklenici po pošti L. 30:—, 3 steklenice po pošti L. 51:—. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženskih oglaših in dopisih beseda L. 1:—; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglašom se prišteje še oglašni davek. Najmanjši znesek L. 7:—, za ženski oglas L. 20:—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Kože domačih zajcev

in vseh vrst druge divjadi, plačuje najboljša krmarstvo L. Rot, Ljubljana, Mestni trg št. 5

Žvepleni cvet

Izvrsten tudi za ohranitev krompirja pred gnitjem, dobite pri Sever & Komp., Gosposvetska cesta 6.

Brinje in fige

zopet redno na zalogi v Javnih skladiščih pri trdnici Fran Pogačnik — Ljubljana, Tyrševa cesta 33.

Korenjevo seme

konoplje, bučne peške, salato seme in vaskovrstna druga seme na kupi vedno po najvišji dnevni ceni trdnice Fran Pogačnik, Ljubljana, Javna skladišča, Tyrševa c. 33.

Dve kravi

eno brejo, eno s telotom, 20 mesecev staro, vola in 2 junčka po 1 leto stara — prodam. Sinkovci Ivan, Ambrus.

Dve služkinji

pridni in pošten, za kmetko delo, in enega hlapca, sprejemam. Plača po dogovoru. — Naslov v upravi »Domoljuba« pod številko 13519.

Robidevo listje

Se je čas za trganje robidevega listja. Zelena natrgano in lepo sušeno kupi vsako količino Fran Pogačnik, Ljubljana, Javna skladišča, Tyrševa c. 33.

Fige in brinje

po najnižji ceni ima stalno na zalogi trdnica Ivan Jelačin, Ljubljana.

Veverične kože

polhove, lističe in vse druge od divjadi kupuje stalno Zdravil, Ljubljana, Stari trg 30

Hlapca

za kmetška dela sprejemam. Hleba Franc, Seneberje, p. D. M. v Polju.

Več harmonik

različnih, tudi za otroke, ugodno naprodam pri »Prometu«, nastr. križanske cerkve. Istotam se zamenjajo in menjajo v račun.

Hlapca in dekle

sprejemam takoj. Jaro, Marija, Zgornja Slika, Vodnikova c. št. 93, Ljubljana 7.

Kovaškega vajenca

sprejme takoj Ignacij Nagode, Zuzembek, s svo oskrbo v hiši. Oni imajo prednost, ki so se že učili tega obrta.

Dekle

vajeno vseh kmetijskih del, sprejemam takoj v službo. Starost 30—50 let. Naslov v upravi »Domoljuba« pod številko 13542.

Dekle in fanta

14 do 18 let stara, s kmetije, sprejemam na kmetijo blizu Ljubljane. Naslov v upravi lista pod številko 13531.

Jedilno olje

nadomestek si lahko pripravite sami z našim proizkušenim praškom „Amisan“. — 1 zavitek Amisana zadoštuje za 1 in pol litra oljnatih mešanice in velja L. 1.50, po pošti L. 2.50. — Denar morate poslati vnaprej. Navodilo je zraven.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1 Na deželi pa zahtevajte Amisan prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

VITAMIN PROTI SIVIM LASEM. Iz New-Yorka poročajo, da so na vseučilišču California iznašli poseben vitamin, ki preprečuje osivelost las in vrača sivim lasem prejšnjo barvo. Že pred osmimi leti je neki francoski kemik s pomočjo vitamina menjal barvo dlake podganam.